

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program Geografie
Studijní obor Sociální geografie a regionální rozvoj

Vítězslav Adamec

VIZUÁLNÍ ANALÝZA DOKUMENTÁRNÍCH FILMŮ O SOUDOBÉ PRAZE

VISUAL ANALYSIS OF DOCUMENTARY MOVIES
ABOUT CONTEMPORARY PRAGUE

Diplomová práce

Loket 2016

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Roman Matoušek, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Lokti, 28. 6. 2016

.....

Vítězslav Adamec

Chtěl bych poděkovat svým rodičům za jejich bezmeznou podporu a trpělivost. Dále bych poděkoval svému školiteli RNDr. Romanu Matouškovi, Ph.D. za podporu v geografickém uchopení nezvyklého tématu. Mgr. Karolíně Pauknerové, Ph.D. a Mgr. Petru Gibasovi, MSc. jsem vděčný za pomoc s metodickým uchopením práce. Mé poděkování patří i celé mé rodině a přátelům.

Abstrakt

Tato diplomová práce je věnována dokumentárním filmům o soudobé Praze, které byly natočeny mezi lety 2006 až 2015. Cílem práce bylo pomocí vizuální analýzy zjistit, jaké obrazy současné Prahy vybrané filmy ukazují a z jakých důvodů se tyto obrazy liší. Tato analýza je následně porovnána s tématy sociálně-geografických výzkumů, které se tématu Prahy věnují. Práce také představuje geografii filmu jako relevantní disciplínu, která umožňuje hlubší pochopení geografické reality ve své mnohoznačnosti.

Klíčová slova: dokumentární film, vizuální analýza, Praha, geografie filmu, kulturní geografie, geografie města

Abstract

This diploma thesis is devoted to documentary movies about contemporary Prague that were recorded between years 2006 to 2015. The aim of thesis was to use visual analysis to discover what images of contemporary Prague selected movies show and for what reasons these images differ. This analysis is then compared with the themes of human geography researches that focus on the topic of Prague. The thesis also represents the film geography as a relevant discipline that enables a deeper understanding of the geographic reality in its polysemy.

Keywords: documentary movies, visual analysis, Prague, film geography, cultural geography, urban geography

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teoretický rámec.....	8
2.1 Teorie dokumentárního filmu	8
2.2 Geografie filmu	9
2.3 Tematická šíře sociálně-geografického výzkumu Prahy	11
3. Výzkumné otázky	13
4. Metodika.....	15
5. Analýza dokumentárních filmů	20
5.1 <i>Plán</i>	20
5.2 <i>Mizející Praha</i>	26
5.3 <i>Okno nad Prahou</i>	29
5.4 <i>Velká noc</i>	34
5.5 <i>PragueNight</i>	38
5.6 <i>Trvalé bydliště Praha</i>	42
5.7 <i>World's Toughest Towns - Prague</i>	46
5.8 <i>Výlet do Prahy</i>	49
5.9 <i>Prague From Dusk Till Down</i>	50
5.10 <i>Unesco - Prague</i>	51
5.11 <i>Czech Traditions - Prague</i>	52
5.12 <i>CoolCzechGuide: Get inspired Prague</i>	53
6. Shrnutí analýzy	55
6.1 Geografie	55
6.2 Aktéři	56
6.3 Vizualita	57
6.4 Hudba.....	58
6.5 Narativ.....	58
6.6 Tematika	59
7. Vyhodnocení	60
8. Závěr	63
9. Seznam literatury	64
10. Seznam zdrojů informací o filmech	69

Seznam tabulek

Tabulka 1: Analyzované dokumentární filmy o Praze

Seznam zkratk

BBC	British Broadcasting Corporation
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
FAMU	Filmová akademie múzických umění
HBO	Home Box Office
IPR	Institut pro plánování a rozvoj
ODS	Občanská demokratická strana
PSH	Peneři Strýčka Homeboye
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. Úvod

Cílem práce je pomocí vizuální analýzy zjistit, jaké ukazují vybrané dokumentární filmy obrazy o soudobé Praze, jaké lokality jsou v nich prezentovány a případně jaká témata jsou pro ně relevantní. Jako zdrojový materiál byly využity filmy z posledních 10 let, přesněji z období 2006 až 2015. Analytické poznatky jsou dále syntetizovány dle vybraných kritérií a v této podobě jsou jejich témata zhodnocena podle toho, nakolik se překrývají se současnou odbornou geografickou literaturou, která se tématu Prahy věnuje. Hlubším cílem práce je rozšířit zájem české kulturní geografie o výzkum samotného umění a to na příkladu dokumentárních filmů.

Filmová geografie se začala silně rozvíjet od konce 80. let jako součást kulturní geografie a stala se postupně relevantní samostatnou disciplínou. V posledním desetiletí lze zaznamenat posun směrem od čisté reprezentace k hlubšímu sociálně-prostorovému zakotvení a posun od disciplinaritě k interdisciplinaritě (Lukinbeal, Zimmermann 2006, Lukinbeal, Sharp 2014).

Ač by se mohlo zdát, že geografie filmu je v české sociální vědě disciplínou novou, není tomu tak. Jak dokazuje práce Matějů a Štolla (2006), již v roce 1978 se vizuální analýzou dokumentárních filmů o Praze mezi lety 1898 až 1960 zabýval ve své diplomové práci urbánní sociolog a kulturní antropolog Martin Matějů. Na jeho průkopnickou práci později navázal filmový teoretik Martin Štoll, který analýzu vybraných filmů, dokonce i některých hraných, dovedl až do roku 2005. Jednou z motivací pro analýzu soudobých filmů je tedy navázat na jejich odkaz. Jestliže práce Matějů byla orientována do značné míry sociologicky, práce Štolla filmovědně, následující analýza bude pokusem o posun k analýze a částečně i interpretaci geografické, která se však bez sociálně-vědních i filmovědných poznatků neobejde.

Práce je pro svou přehlednost rozdělena do několika kapitol. Druhá kapitola je věnována teoretickému zarámování výzkumu a ukazuje širší témat geografického výzkumu Prahy. Třetí kapitola je věnována formulaci výzkumných otázek. Kapitola čtvrtá osvětluje metodickou stránku analýzy. Pátá kapitole je věnována samotné analýze dokumentárních filmů. Kapitola šestá shrnuje jednotlivé aspekty analýzy. Kapitola sedmá diskutuje výsledky s geografickou literaturou a odpovídá na výzkumné otázky. Osmá kapitola je věnována závěrečnému zhodnocení výzkumu a nabízí možnosti dalšího rozvoje geografie filmu. Devátá kapitola obsahuje seznam použité literatury a závěrečná kapitola desátá seznam zdrojů informací o analyzovaných filmech.

2. Teoretický rámec

Specifičnost tématu si vyžaduje i specifické teoretické uchopení. Využitá metodika, která je určitým metodickým experimentem, je sama o sobě tématem, které je nutno teoreticky uchopit. První teoretická podkapitola bude věnována teoretickým aspektům dokumentárního filmu a vztahu audiovizuálních děl na straně jedné a města (či širěji geografického prostředí) na straně druhé, se zvláštní pozorností k dílu Matějů a Šolla (2006). Druhá podkapitola stručně pojednává vývoj geografie filmu jako svébytné geografické disciplíny. Třetí podkapitola bude věnována rešerši hlavních témat relevantní socio-geografické literatury pojednávající o postsocialistické Praze.

2.1 Teorie dokumentárního filmu

Jednou ze stěžejních odborných prací na téma teorie dokumentárního filmu je kniha *Dokumentární film, jiná kinematografie* od francouzského filmového teoretika a historika Guy Gauthiera (2004). Ten definuje dokumentární film jako „kategorii filmového umění, která se obejde bez herců, profesionálních i amatérských, nebo spíše jednotlivé postavy spontánně nebo pod něčím vedením hrají samy sebe. Obejde se bez nepravých kulis, přírodních i studiových a také bez románové zápletky. Tato kritéria mohou být různým způsobem obcházena a falšována, ale teoreticky jsou vždy ověřitelná“ (s. 44).

Jak již bylo zmíněno v úvodní kapitole, zásadní prací, na níž tento výzkum navazuje, je odborná publikace *Praha dokumentární* od sociologa a kulturního antropologa Martina Matějů a filmového teoretika Martina Šolla (2006). Kniha je kompilát dvou odborných prací. První polovinu knihy tvoří diplomová práce Matějů z roku 1978, která zpracovává filmy z období 1898 až 1960. Jeho pojetí je spíše sociologické a částečně předznamenává svým propojením filmu a města pojetí zahraniční geografii filmu (Aitken, Zonn 1994, Clarke 1997, Cresswell, Dixon 2002, Bunnell 2004). Na práci Matějů navázal Šoll a doplnil publikaci o období mezi lety 1960 až 2005 a jeho pojetí se posunuje více k filmové analýze, avšak některé sociologické rysy si taktéž uchovává. V dalších odstavcích se pokusím představit blíže jejich teoretické uchopení vztahu filmu a města.

V úvodu Šoll diskutuje o vztahu dokumentárního filmu a vědy. Dle jeho názoru tento „vztah se týká spíše podstaty vědy jako lidské činnosti než jejich jevových stránek.

V zobrazování a analýze 'existujícího', ve své poznávací funkci, jsou si dokumentární film a věda značně podobné.“ Dále podotýká, že „ve vědě dokumentární film také nachází svůj materiál, svá témata, autory, tvůrce, avšak i postupy a poznatky, které jsou přetvářeny do specificky filmové podoby a slouží k obohacení pohledu na skutečnost (materiální, duchovní i sociální)“ (s. 19).

Vztah mezi dokumentárním filmem a moderním městem jako specifickým fenoménem moderní společnosti vidí v jejich analogickém vzájemně působícím rozvoji. „Město zrodilo film v jeho masovém rozšíření a stalo se rovněž hned od počátků kinematografie objektem jeho zobrazení.“ Je nutno si uvědomit, že „filmové umění, které ovlivnilo kulturu, vnímání a do určité míry i způsob života člověka 20. století, úzce souviselo s bouřlivým vývojem a kvalitativní proměnou městského prostředí, jež probíhaly ve stejné době“ (s. 20).

Z jakých důvodů byla právě Praha velmi častým tématem dokumentaristů 1. poloviny 20. století? Podle jeho mínění „v případě Prahy se většinou jednalo o víc než jen o obdiv k fenoménu města. Praha, která se stala hlavním městem nově vytvořeného československého státu, byla v určitém prioritním postavení. Soustředovala zájem mnohých filmových tvůrců, snažících se o vystižení její specifčnosti a jejího významu pro celý národ. Byla zpodobňována v rozpětí od všedních výjevů ze života až po monumentální oslavu hlavního města“ (s. 77).

K rozmanitosti dokumentaristických přístupů podotýká Matějů, že „dokumentární film může předmět svého zájmu podat věcně, přesně a didakticky, stejně tak s ním může nakládat bez ohledu na vnitřní vazby mezi fakty a jejich posloupnost. Může zůstat u popisu anebo dle libosti měnit kontexty, dokonce vytvářet nové. Může dbát na souvislost celku či vidět celek skrze detail a fragment. Vedle příběhu se mu nabízí vějíř metod, jako jsou portrét, cestopis, esej, báseň nebo reportáž, přičemž má k ruce nepřehledné množství nástrojů jako observace, rekonstrukce, skrytá kamera, stylizace či stříhový film“ (s. 99).

2.2 Geografie filmu

Jak zmiňuje Eugene McCann (2009) v heslu věnovanému filmu v *Dictionary of Human Geography*, filmové médium může sloužit geografickým účelům rozmanitými způsoby. Relevance filmu pro geografii je již v jeho základním principu, že „obrazy a zvuky z odlišných míst a časů jsou 'znovusloženy' a přemístěny publiku v mnoha odlišných

lokality“ (s. 252). Pro účely tohoto výzkumu je zásadní tvrzení, že „většina analýz je zaměřena na film samotný, na jeho narativní strukturu, záběry a střih, což může sloužit ke studiu toho, jaký dominantní sociální a geopolitický diskurz je skrze film vyjadřován a produkován“ (s. 252).

Historie filmové geografie má relativně hluboké kořeny. Již americký geograf John Kirtland Wright (1947) ve svém článku *Terrae Incognitae: The Place of the Imagination in Geography* vyzýval, aby geografové začali využívat netradiční zdroje informací, jako jsou cestopisy, noviny, básně či právě filmy. Po něm i historik a geograf David Lowenthal (1961) nabádá k tomu, aby geografie začala brát vážně subjektivní vnímání, imaginaci a rozvíjet geografii jednotlivce. Ještě na konci 60. let podotýká kanadský geograf James Wreford Watson (1969), že „je pro geografické vnímání často důležitější, jakým způsobem je určité území prezentováno, než jaké jsou jeho skutečné charakteristiky“ (s. 10).

Teprve však od konce 80. let a především v 90. letech začíná být umění i konkrétně film brán jako seriózní objekt geografického výzkumu. Začala být studována literatura (Pocock 1981, Mallory, Simpson-Housley 1987), výtvarné umění (Tuan 1990), hudba (Kong 1995), komiksy (Lukinbeal, Kennedy 1993), televizní pořady (Adams 1992) a také i samotný film (Aitken, Zonn 1994, Clarke 1997, Cresswell, Dixon 2002, Bunnell 2004). Dokonce samotná geografie začala být chápána jako svébytný druh umění (Porteous 1986, Meinig 1982). Film v oné době začal zajímat geografů především jako celistvý, avšak mnohvrstevnatý součinitel obsažené geografické informace, objektivních kvalit i subjektivního vnímání, uměleckých aspektů i jako katalyzátor jejich geografické imaginace.

Odklon od čistě reprezentačních analýz lze zaznamenat ve filmové geografii od počátku 21. století, jenž je však spojen s širším teoretickým posunem sociální geografie, který souvisí se vznikem tzv. nereprezentační teorie britského geografa Nigela Thrifta (1996, 2007). Již Creswell a Dixon (2002) upozorňují, že „film nelze již dále považovat za nezprostředkovaný obraz v mysli příjemce, ale spíše jako dočasné ztělesnění sociálních procesů kontinuálně konstruující a dekonstruující svět tak, jak se nám jeví“ (s. 3–4). Dle Dixona a Grimese (2004) nelze již dále pracovat s tradičními binárními pojmy jako je realita-obraz, primární-sekundární, materiální-nemateriální, protože tyto pojmy mají již jen malou analytickou sílu ve studiu geografie filmu. Lukinbeal a Zimmermann (2006) načrtávají čtyři základní cesty, kudy se obor filmové geografie bude posouvat dál. Jednou z cest bude její propojení se studiem geopolitiky a toho, jak

se určité geopolitické doktríny projevují ve filmech. Druhou cestou je její spojení se studiem kulturní politiky, která může využívat film, jako své propagační médium. Třetím způsobem je důraz na globalizační procesy ve filmovém průmyslu a jak se projevují ve vyznění samotných filmů. A konečně čtvrtá možnost se otvírá v kritickém náhledu na samotnou vědu, která často využívá dokumentární film k svému vlastnímu ospravedlnění, avšak úkolem filmové geografie by mělo být tuto zdánlivou vědeckost odkrýt a znevěrohodnit. Posun filmové geografie v posledním desetiletí hodnotí zejména Lukinbeal a Sharp (2014), kteří k předešlým tématům přidávají výzkumné téma politické ekonomie filmového průmyslu a přesun výzkumného důrazu ze samotných děl na jejich příjemce.

2.3 Tematická šíře sociálně-geografického výzkumu Prahy

Následující kapitola je věnována rešerši geografického výzkumu Prahy v postsocialistickém období, zvláště mezi lety 2006 až 2015 z důvodu závěrečného srovnání s tématy dokumentárních filmů, které byly vybrány pro stejné časové období. Účelem této kapitoly není podrobná diskuze samotných témat, ale spíše vymezení jejich základních skupin, jimiž se geografové při výzkumu Prahy zabývají. Nutno také upozornit, že níže uvedený výčet si nečiní nároky na úplnost, spíše jde o stručné postihnutí nejčastěji zkoumaných problémů. Podobně i výčet autorů a článků je čistě rámcový. Bude postupováno od témat obecných po specifické.

Obecnou problematikou rezidenční diferenciaci Prahy i okolního pražského metropolitního regionu se zabývá především Ouředníček a kol. (2006), kteří pro její popis využívají především modelu koncentrických zón. Naproti tomu Sýkora (2009) tomuto přístupu oponuje, protože na město, ve kterém probíhá unikátní postsocialistická transformace, nelze aplikovat prostorové modely vzniklé za jiných společensko-ekonomických podmínek a je nutno se zaměřit na studium konkrétních transformujících se lokalit (s. 394). Obecnou konceptualizaci transformace Prahy nabízí Sýkora (2008) a Sýkora, Bouzarovski (2011).

Lokalitám potenciální rezidenční segregace se věnuje Sýkora (2010), rezidenční separaci, tedy uzavřeným areálům bydlení, zvaných „gated communities“, a mechanismy jejich vzniku se zabýval Brabec, Sýkora (2009), Brabec (2010) a Brabec (2014). Důležitý je také specifický proces gentrifkace, jenž se stal tématem výzkumu Sýkory (2004), Temelové, Nováka (2007) či Ilíka, Ouředníčka (2007), anebo proces

revitalizace brownfieldů (Sýkorová 2007). Problematiku sídlišť a jejich proměn v průběhu postsocialistického období zpracovali především Temelová a kol. (2011), Temelová, Slezáková (2014).

Prostorovou diferenciací pražských subkultur se zabývá Pixová (2007) a v návaznosti na ni též zkoumá alternativní kulturní prostory i vliv kapitalismu na rozvoj města (Pixová 2012, Pixová 2013). Částečně se též věnuje vnímání nočního života v Praze i odvrácené tváři města (Pixová 2011a, Pixová 2011b, Pixová 2011c). Percepci lokalit z hlediska kriminality a vnímání nebezpečí se věnuje Jíchová, Temelová (2012a, 2012b) či Temelová, Čermák, Jíchová (2012). Nelze opomenout ani tematiku migrace. Její výzkum v Praze byl zaměřen na podnikání migrantů na Královské cestě (Čermáková 2012), specifickým koncentracím cizinců (Valenta 2012), případně jejich nelegálním aktivitám (Drbohlav 2008).

V posledních letech se stávají podnětné výzkumy inspirující se geografii času a to zvláště v návaznosti na „time-space geography“ Torstena Hägerstranda (1975), případně na koncept analýzy rytmtů Henri Lefebvrea (2004). Mezi konkrétní příklady lze zařadit článek Pospíšilové (2012) o denním rytmu vybraných pražských centrálních lokalit, případně článek Nováka a Temelové (2012) o každodenní mobilitě mladých Pražanů.

3. Výzkumné otázky

V návaznosti na výše diskutovaná teoretická východiska bude v následujících odstavcích představena hlavní výzkumná otázka a dvě podotázky, na které bude následně zodpovězeno v sedmé kapitole. Hlavní obecná výzkumná otázka zní:

Jakým způsobem může filmové médium sloužit k hlubšímu pochopení percepce geografické reality ve své mnohoznačnosti? Formulace této hlavní otázky reaguje na postupný odklon kulturní geografie počátku 21. století od čisté reprezentace směrem k začlenění do širšího sociálně-prostorového kontextu tak, jak ho výše formulovali Creswell, Dixon (2002) a Dixon, Grimes (2004). Samozřejmě nelze se radikálně odklonit od geografické reality samé, naznačený směr však půjde spíše ke vzájemnému porovnání obrazů reality získaných z filmů mezi sebou než o čisté srovnání reality a obrazu. Půjde též o částečný metodický experiment, protože při zahraničních výzkumech byly paradoxně častěji zkoumány filmy hrané, u nichž je interpretace obtížnější vzhledem k větší neuchopitelnosti tematiky filmu a částečně i geografické lokalizace. To je také jeden z důvodů, proč hlavní inspirační zdroj představuje dílo českých autorů Matějů, Štolla (2006), které je i v mezinárodním kontextu unikátní. S tím souvisejí dvě výzkumné podotázky vedlejší, které rozpracovávají otázku hlavní:

Jaké dokumentaristické metody se využívají pro tvorbu zamýšleného koherentního geografického obrazu Prahy? Složky samotných dokumentaristických technik budou ve vztahu k zamýšlenému obrazu hodnoceny na základě podrobné analýzy vybraných filmů. Každý diskurz si vybírá specifické prostředky, které konstruují daný koherentní obraz. Metody v širším smyslu reprezentují narativní struktura, vizuální a zvuková složka, výběr aktérů a v neposlední řadě i geografická lokalizace, jež určuje rámec ostatním složkám a často bývá nejen kulisou, ale i samotným tématem dokumentárního filmu.

Jaká témata jsou reflektována v dokumentárních filmech o soudobé Praze? Jak bylo zmíněno v kapitole o dosavadních geografických výzkumech, zkoumaných témat na území Prahy je velké množství. K propojení geografie filmu s urbánní geografíí Prahy dojde porovnáním akademického diskurzu s diskurzem dokumentárních filmů. Dále

bude zhodnoceno, v jaké míře se tyto diskurzy překrývají, případně jaká témata jsou specifická pro diskurz akademický a jaká pro diskurz dokumentární.

4. Metodika

Za základní odbornou geografickou publikaci zabývající se analýzou a interpretací vizuální kultury lze považovat knihu *Visual Methodologies: An Introduction to the Interpretation of Visual Materials* od britské feministické geografky Gillian Rose (2007). V tomto díle autorka představuje základní způsoby možné interpretace fotografií, obrazů, map či právě audiovizuálních materiálů. K vizuální kultuře lze vědecky přistupovat různými způsoby a Rose nabízí sedm základní přístupů. Obsahová analýza slouží k analýze materiálů s velkým objemem informací, u nichž je možná jen základní analýza obsahu jednotlivých děl (s. 59–73). Naproti tomu v analýze sémiologické je dominantním pojmem *znak* a úlohou výzkumníka je seskupení těchto vizuálních znaků do základních vzorců zvaných *kódy*, které následně umožňují jejich relativní zobecnění, avšak na rozdíl od diskurzivní analýzy bez kritického náhledu (s. 74–106). V následující kapitole Rose vysvětluje analýzu psychoanalytickou. Ta navazuje na sémiologii, avšak hlavní důraz je kladen na odrytí skrytých sexuálních diferencí a aspektů daného vizuálního materiálu. Často se využívá pro analýzu hraných filmů (s. 107–140). Diskurzivní analýzu lze rozdělit na dva typy. První typ slouží k interpretaci dominantního diskurzu o určitém tématu skrze rozklad jednotlivých složek díla a odhalení jejich skrytého sociálního či mocenského zázemí (s. 141–171). Druhý typ diskurzivní analýzy usiluje o podchycení fungování institucí a aktérů, kteří vizuální materiály předkládají publiku a jaké sociální a mocenské zájmy jsou za tím skryté (s. 172–195). Posledními typy jsou analýza percepce vizuálních materiálů jejich příjemci (s. 196–215) a antropologický přístup zaměřený na sociální život samotných vizuálních materiálů (s. 216–236). V závěru autorka doporučuje kombinaci těchto jednotlivých metod pro širší pochopení studované problematiky.

Pro specifický účel analýzy dokumentárních filmů o Praze byla využita kombinace obsahové a diskurzivní analýzy. Geografická uchopitelnost filmů je vyšší právě skrze analýzu obsahovou, pakliže daným obsahem jsou tematizované lokality, ať už čistě vizuálně či skrze komentáře aktérů. Diskurzivní analýza jednotlivých složek filmu slouží k pochopení, jakým způsobem je obraz Prahy konstruován a částečně i jaké sociální pozadí je za danou konstrukcí.

Jakým způsobem byly vybrány analyzované filmy? Využito bylo několik kritérií. Elementárním kritériem byla zásadní tematická provázanost filmu s problematikou Prahy. Toho bylo dosaženo využitím vyhledávání skrze klíčová slova na tzv. Česko-

Slovenské filmové databázi (csfd.cz), případně v internetových vyhledávačích a u propagačních filmů skrze jejich rešerši na oficiálním youtube kanálu organizace Czech Tourism. Dalším kritériem bylo časové vymezení roku vzniku. Z důvodu návaznosti na analogickou publikaci Matějů a Štolla (2006), jež je ohraničena rokem 2005, bylo rozhodnuto pro období 10 let mezi roky 2006 až 2015. Počet filmů byl omezen na takové množství, které zároveň umožní tematickou nasycenost jejich vzorku a zároveň jejich počet nepřesáhne míru, která je proveditelná. Kritérium proveditelnosti bylo rámcově stanoveno na počet 10 snímků s předpokladem, že všechny filmy budou o průměrné délce jedné hodiny. Využito bylo analogie analýzy rozhovorů. Tematická nasycenost byla definována kontrastností požadovaného vyznění jednotlivých snímků, jež by umožnila srovnání požadovaného rozdílného diskurzního vyznění. Proto byly vybrány jak filmy propagační, kritické i zdánlivě neutrální. Dalšími vedlejšími pomocnými kritérii, nikoliv však jednoznačně určujícími konečný výběr, byly tyto:

Účast dokumentu ve filmové distribuci či na filmovém festivalu - informace získány z oficiálních internetových stránek daného filmu.

Počet zhlédnutí snímku - informace získány z internetových videoportálů (youtube.com, vimeo.com).

Různorodost produkce - informace získány z oficiálních internetových stránek daného filmu, případně z titulků samotných filmů.

Po rešerši filmových materiálů bylo vybráno konečných 8 dokumentárních filmů a 4 filmy propagační od organizace Czech Tourism, oficiálního orgánu na propagaci cestovního ruchu zřízeného Ministerstvem pro místní rozvoj. Filmy byly následně získány z legálních internetových zdrojů, buď za určitou částku placenou oficiálnímu distributorovi snímku či z internetových videoportálů, na kterých je zveřejnili sami autoři, což platí i o propagačních videích organizace Czech Tourism. Základní údaje o filmech (název, režisér, rok vzniku, délka a produkce) lze nalézt v níže uvedené tabulce 1.

Tabulka 1: Analyzované dokumentární filmy o Praze

Název	Režisér	Rok vzniku	Délka (min:s)	Produkce
Plán	<i>Benjamin Tuček</i>	2014	91:28	Česká televize
Mizející Praha	<i>Zdeněk Jiráský</i>	2008	55:06	Česká televize
Oko nad Prahou	<i>Olga Špátová</i>	2010	78:54	Česká televize
Velká noc	<i>Petr Hátle</i>	2014	62:22	HBO, FAMU
PragueNight	<i>Jiří Pluskal</i>	2015	66:27	vlastní
Trvalé bydliště Praha	<i>Ivo Bystřičan</i>	2008	27:07	FAMU
Výlet do Prahy	<i>Pavel Hronovský</i>	2012	9:39	FAMU
World's Toughest Towns - Prague	<i>Donal MacIntyre</i>	2008	42:11	BBC
Prague From Dusk Till Dawn		2014	0:29	Czech Tourism
Unesco - Prague		2013	1:01	Czech Tourism
Czech Traditions - Prague		2013	0:22	Czech Tourism
CoolCzechGuide - Get inspired Prague		2015	2:27	Czech Tourism

Zdroj: samotné filmy + internetové zdroje (viz 10. kapitola)

Jakým způsobem byla provedena analýza vybraných filmů? Každý film byl dekonstruován po jednotlivých záběrech. Záběr je definován jako časově ucelený úsek ohraničený vůči ostatním záběrům stříhem. U každého záběru je uveden přesný časový údaj o jeho začátku a konci. Každý z nich je popsán pomocí své geografické lokalizace, která je určena pomocí zařaditelných vizuálních charakteristik. Avšak i přesto nebylo možné přesně lokalizovat všechna místa z důvodu nedostatku přesných lokalizačních indicií. Dále jsou popsáni aktéři, kteří se v daném záběru objevují, a také je zaznamenán komentář těchto aktérů. Protože však cílem práce není analýza rozhovorů, ale vizuální analýza využívající komentáře ke konečné interpretaci, nebylo při následné syntéze využito kódování, které je vhodné v případě jiného typu výzkumu. Také byly zaznamenány u každého záběru vizuální prostředky, které dokumentarista využil. Hudební složka byla analyzována analogickým způsobem, údaje o některých použitých

skladbách bylo možno získat z titulků samotného filmu. K zaznamenání údajů o záběrech bylo využito tabulkového programu Microsoft Excel.

Následná syntéza, jejímž výsledkem je kapitola šestá, byla provedena již jen na základě výše popsané analýzy a jen v případě nejasností opakovaným zhlédnutím určitého úseku filmu. V dalším odstavci bude popsána charakteristika a způsob tvorby jednotlivých podkapitol filmů.

V podkapitole *Geografie* byla provedena syntéza lokalizačních údajů jednotlivých záběrů a byly zdůrazněny základní lokality a oblasti Prahy, které film tematizoval. Pokud se většina lokalit filmu odehrávala v jedné čtvrti, tak je čtvrť dále rozčleněna dle její vnitřní struktury. V případě přesné neidentifikovatelnosti byla provedena charakterizace dle typologických rysů (sídlíště, taneční klub, apod.).

Podkapitola *Aktéři* představuje výčet osob, které v daném filmu vystupují, a to zejména těch, kteří jsou přítomni i svým slovním komentářem. Všechna jména jsou zveřejněna v samotných filmech. Dále, pokud je možná, je provedena i základní sociální struktura dle relevantních kritérií, které však nelze zobecnit. Ve filmech, zvláště těch propagačních, kde nevystupují osoby se svým komentářem, je zmíněno, zda se ve filmu vyskytují lidé, případně v jaké formě.

Podkapitola *Vizualita* syntetizuje opět poznatky z tabulkového souboru a to skrze zobecnění charakteristických vizuálních dokumentaristických metod, které film používá. Jde o velmi důležitou kapitolu pro dekonstrukci prostředků, jakými filmy docilují svého koherentního diskurzivního vyznění.

V podkapitole *Hudba* je hodnocena zvuková složka, která je u audiovizuálních děl jejich nedílnou součástí. I zde jsou využity údaje z tabulkového souboru, který skrze porovnání časových údajů hudby a narativu umožňuje zobecnit, jaké typy hudebního podkladu jsou využity pro tematické vyznění odlišných vizuálních prostředků.

Podkapitola *Narativ* umožňuje postihnout základní tok děje filmu skrze syntézu sloupce tabulkového souboru obsahujícího posloupnost jednotlivých záběrů. Po této syntéze můžeme zhodnotit, jakou narativní strukturu má daný film. Tu lze rozčlenit na spektrum od uceleného vyprávění s jasnými úseky po náhodnou mozaikovitou strukturu bez vnímatelného členění.

Podkapitola *Tematika* slouží k interpretaci především komentáře samotných aktérů, kteří hodnotí relevantní témata filmu často z protichůdných hledisek. Často je důležitý i komentář samotného autora. Ve filmech bez tematiky dané komentářem lze hlavní

témata vysledovat skrze analýzu ostatních výrazových dokumentaristických metod (vizualita, hudba, narativ).

5. Analýza dokumentárních filmů

V následující 14 podkapitolách jsou uvedeny výsledky analýzy vybraných filmů.

5.1 *Plán*

Film *Plán* je celovečerní dokument režiséra Benjamina Tučka z roku 2014. Časosběrnou metodou sleduje vývoj projednávání pražského územního plánu i rozvoj občanského aktivismu v období mezi lety 2008 a 2014. Na konkrétním příkladu několika medializovaných kauz v různých lokalitách nás seznamuje s tím, jaký vliv má politická moc na rozvoj městských částí a jakou úlohu hraje aktivní veřejnost. Délka filmu je 91 minut.

- **Geografie:** Ač je dokument zaměřen na problematiku územního plánování, které má celoměstský dosah, snaží se autor toto široké téma uvést na příkladu několika transformujících se lokalit. Nákladové nádraží Žižkov je vybráno jako příklad velmi diskutovaného dopravního brownfieldu. Dvě půjčovny kol Bajkazyll na náplavce na Rašínovo nábřeží a v Chlumově ulici nedaleko Sladkovského náměstí na Žižkově jsou ve filmu příkladem lokalit transformovaných „zdola“. Část dokumentu je věnována politické situaci v městské části Praha 11, která leží z velké míry na území sídliště Jižní Město. Ve filmu se především řeší zástavba Litochlebského náměstí. Dalšími často zobrazovanými lokalitami bylo centrum Vršovic, okolí stavby tunelového komplexu Blanka, dále nádraží Bubny a ulice Krymská. Zásadním prostorem rozhodování jsou také zasedací síně zastupitelstev, ať už lokálního v radnici Prahy 11 v Ocelíkové ulici či celopražského v Nové radnici na Mariánském náměstí, které je taktéž prostorem jedné z natočených demonstrací. Ve filmu se občasně objevují i další lokality, avšak výše zmíněné jsou ty nejdůležitější.
- **Akteři:** Hlavním politickým představitelem je bývalý pražský primátor Pavel Bém a dále primátoři Bohuslav Svoboda a Tomáš Hudeček a zdalejších celopražských politiků bývalí radní Prahy Martin Langmajer a Karel Březina. Za Prahu 11 vystupují tehdejší starosta Prahy 11 Dalibor Mlejnský, z opozičních zastupitelů Petr Lukeš, Jiří Štyler, Zdeněk Kvítek a Ladislav Kos a také bývalá starostka Prahy 11 Marta Šorfová. Jako zástupci

architektonické obce vystupují architekti Petr Máslo, Vlado Milunić, Jiří Lasovský, Alois Doležel, Tomáš Hradečný, Petr Hájek, Miroslav Masák, Jiří Střítecký a Roman Koucký. Expertní hledisko zastupují právník a ekolog Petr Kužvart, exprimátor a architekt Jan Kasl a popularizátor architektury Adam Gebrian. Z úředníků vystupují Bořek Votava, ředitel Útvaru rozvoje města mezi lety 2003 až 2013, urbanistka Eva Szentesiová také z Útvaru rozvoje města, Jitka Cvetlová z odboru výstavby, ředitel kanceláře primátora za Pavla Béma Ondřej Boháč a ředitel Institutu pro plánování a rozvoj (dále jen IPR) Tomáš Ctibor. Zpovídanými zástupci developerů jsou Jakub Sklenka, Radim Passer a Karim Radi Rachidi. Občanskou společnost zastupují výtvarník Kryštof Kintera, občanská aktivistka Vlastislava Šenarová, sociální urbanista Michal Křivohlávek, hudebník Daniel Walter, zakladatel Bajkazylu Martin Kontra, Karel Randák a Petr Skočdopole z Nadačního fondu proti korupci, kavárník Daniel Kolský a art director Daniel Knepr.

- **Vizualita:** Dokument využívá jak letecké záběry, tak snímání konkrétních událostí ve veřejném prostoru z pohledu návštěvníka. Rámcově jsou využity historické záběry a specifikem snímku je použití čistě vizuálních komentářů a schémat. Pro vyvolání dramatičtějšího dojmu některých záběrů slouží jejich zrychlení. Pro zpomalení tempa filmu je obdobně jako v dalších filmech o Praze využito opakované snímání panoramatu Hradčan, historického centra, případně dalších lokalit (Nákladové nádraží Žižkov, Jižní Město, Nuselský most, náplavka, apod.)
- **Hudba:** Vizuální složku dokresluje složka hudební, v tomto případě ve stylu industriální a ambientní hudby. Ta je relativně neklidného charakteru, který vhodně koresponduje s dramatičností témat filmu. V některých případech je použita samotná pouliční hudba z koncertu odehrávajícího se na náplavce, případně rapový remix 'Jižák' od skupiny PSH, který popisuje život právě na Jižním Městě.
- **Narativ:** Film je členěn dle jednotlivých let, tedy roky 2009 až 2014. Některá témata a rozhovory jsou však na tomto členění nezávislá, a proto tato podkapitola bude obsahovat jen základní rámcovou kostru narativu. Jak bylo zmíněno, film začíná rokem 2009 a nejprve vystupuje bývalý pražský primátor Pavel Bém a mluví stručně o tom, jaká jsou dle něj specifika Prahy v evropském kontextu. Následuje rychlý vizuální přehled dosavadních

územních plánů Prahy od počátku 20. století dodnes včetně vizuálního komentáře o základních údajích o Praze, to vše navíc proloženo historickými záběry na socialistické budování sídliště včetně dobového komentáře. Následně architekt Vít Máslo a další architekti kritizují platný územní plán. Následné zasedání celoměstského zastupitelstva schvaluje změny územního plánu a následně autor zobrazuje demonstraci občanů, kteří s těmito změnami nesouhlasí a myslí si, že změny byly vyvolány tlakem developerů. V dalším úseku se film zabývá problémy Prahy 11 ať už skrze záběry z dramatických jednání tamního zastupitelstva či rozhovory s místními zastupiteli a občany. Dále jsme svědky happeningu v Praze 10 - Vršovicích, který je namířen opět proti developerským tlakům na zastavění části Vršovic kancelářskými budovami. Dále Martin Kontra v sídle půjčovny kol Bajkazyk na náplavce kritizuje nekompetentnost samospráv a na to plynule navazují záběry z recesistické turistické vyjížďky, která ukazuje hlavní lokality spojené s korupcí v Praze.

Další část snímku je spojena s rokem 2010, kdy dosavadní magistrátní koalice končí a ve volbách vítězí TOP 09. Ve filmu se objevují jak demonstrace proti nově ustavené koalici ODS a ČSSD, tak úryvky rozhovorů Pavla Béma s tzv. „kmotrem“ Romanem Janouškem. Karel Randák, zakladatel Nadačního fondu proti korupci propojuje korupci v pražském podnikatelsko-politickém prostředí s děním a kauzami v celostátní politice. Situace na Praze 11 se dále vyhrocuje, hlavní opoziční zastupitel Jiří Štyler zde vysvětluje mechanismy, jakým způsobem byla korupce integrální součástí územního plánování dané městské části.

Následující roky 2011 a 2012 jsou ve znamení počínajících proměn, které jsou zobrazeny na příkladu vzniku nové koalice mezi TOP 09 a ODS. Tehdejší náměstek primátora Tomáš Hudeček hovoří o nutnosti vytvoření nového územního plánu, což následně kritizuje Pavel Bém a další politici jako čistě marketingový tah, který je součástí současné protikorupční vlny. Další tematika se přesouvá k problematice revitalizace brownfieldů a to na příkladu nákladového nádraží Žižkov a nádraží Bubny.

Rok 2013 je charakteristický vznikem jednobarevné vlády TOP 09 v Praze, což je v oblasti územního plánování spojeno se zřízením IPR a tvorbou tzv. Metropolitního plánu, který ve filmu představuje jeho hlavní řešitel, architekt

Roman Koucký. Situace na Praze 11 se však vyhrcoje, hlavní opoziční zastupitel Jiří Štyler a bývalá starostka Marta Šorfová obviňují vedení městské části z výhružek, sledování a fyzického násilí. Rozvíjející se občanský život a rozvoj dříve nevyužitých lokalit je ukázán na příkladu stavby pomníku *Bike to Heaven* na nábřeží Kapitána Jaroše, transformace Krymské ulice či na rozvoji vltavské náplavky.

Dokumentární film *Plán* je zakončen v roce 2014. Divák se dozvídá o pokračování v tvorbě Metropolitního plánu a skrze rozhovory s hlavními aktéry jsme seznámeni s protichůdnými názory na současný stav a film zůstává ve svém vyznění otevřený. Na konci je zobrazena administrativní mapa zobrazující nejvýznamnější stavební kauzy v každé z městských čtvrtí Prahy.

- **Tematika:** Základním tématem časosběrného snímku je proměna územního plánování v Praze mezi lety 2009 a 2011. Názory jednotlivých aktérů lze nejlépe rozčlenit dle jejich postavení, avšak i v rámci těchto skupin jsou patrné rozdíly. Důležitou komponentou jsou také vizuální komentáře samotného autora.

Politici vystupují rozdílně dle jejich politické příslušnosti. Primátor Pavel Bém si uvědomuje nutnost tvorby nového územního plánu, který by měl být jednodušší než dosavadní, avšak kritizuje nové vedení města od roku 2013, které zpracovávající Bémův koncept odmítlo a začalo tvořit nový Metropolitní plán. Tímto bude dle jeho názoru evoluční urbanistický pohyb Prahy na dlouhou dobu zbrzděn až zastaven. Radní za ODS pro územní plánování v letech 2007 až 2010 Martin Langmajer kritizuje veřejnost za to, že nechce žádné změny v územním plánu. V rozhovoru z doby, kdy již není ve funkci, prozrazuje a přiznává, že korupce v oblasti stavebních zakázek byla za doby jeho úřadování běžná a standardní součástí vyjednávání s developery. Nové vedení v čele s primátorem Hudečkem kritizuje za protikorupční populismus a dle něj je naivní si myslet, že zde žádná korupce s novým Metropolitním plánem již nebude. Primátor Tomáš Hudeček prezentuje opačný pohled. Dle něj se vznikem koalice TOP 09 - ODS skončila v Praze korupce, a proto je také nutné vytvořit úplně nový územní plán, nikoliv pokračovat v tvorbě konceptu, který se tvořil za éry Pavla Béma. Metropolitní plán bude jednodušší, stabilnější a srozumitelnější.

Uvažuje dokonce o tom, zda je nutné, aby Praha měla územní plán, protože dle jeho názoru se od toho v západních zemích opouští a větší slovo mají samotní občané.

Velký prostor dává autor názoru architektů. Vít Máslo kritizuje velkou nepřehlednost platného územního plánu, který navíc zaznamenal od doby svého vzniku tisíce změn, tudíž je téměř nemožné se v nich zorientovat. Vlado Milunič obecněji kritizuje nefunkčnost územního plánování v době, kdy jsou nejvíce určující pro rozvoj města tržní mechanismy. Problém trhu je v tom, že je v jistém smyslu nenasytný, sobecký a nevzdělaný a nepředstavuje v dnešní době žádný přínos pro územní plánování i pro architektonickou tvorbu. Podobně i architekt Alois Doležel konstatuje, že tržní síly nerespektují urbanistické vztahy, což následně architekt Jiří Lasovský dokládá na příkladu Prahy 11, kde se zastavují plochy, které by měly sloužit jako potenciální územní rezerva. Architekt a exprimátor Jan Kasl zase vysvětluje, že stavebnictví a politika jsou často v blízkém vztahu a z toho vznikají kontroverze. Tomáš Hradečný vysvětluje na příkladu stavby tunelu Blanka, že v dnešní době se nejvíce investuje v oblasti velkých podzemních inženýrských staveb a jde o sofistikovaný způsob vyvádění veřejných peněz soukromou sférou.

Další významnou zpovídanou skupinu tvoří zástupci developerů. Jakub Sklenka kupříkladu tvrdí, že developeři jen chtějí rozvíjet město, ale hlavní problém je ve veřejnosti, která se bojí změn. Karim Reda Rachidi by uvítal nový územní plán, který by developerům dal jasná pravidla pro výstavbu. Problém územního rozvoje Prahy vidí v existenci občanských sdružení, která úmyslně zdržují stavby a jako záminku si berou např. ekologické důvody. Zvláště kritizuje právníka a ekologického aktivistu Petra Kužvarta, který se dle něj živí obstrukcemi developerů. Další developer Luděk Sekyra apeluje za zrušení památkové ochrany nákladového nádraží Žižkov, která by umožnila jeho demolici. Na jeho místě by vznikla nová moderní čtvrť, ve které by již nebyla nečistota a bezdomovci. Radim Passer vysvětluje, že není v zájmu developerů se podílet na korupci, bohužel však územní rozvoj ovládají lobbysticko-podnikatelské skupiny, které si vynucují na developerech nelegální finanční prostředky. Tento systém bude fungovat i v budoucnosti, přesněji řečeno do té doby, dokud budou lidé platit daně.

Další významnou skupinou se specifickým pohledem na problematiku územního rozvoje Prahy jsou zástupci občanské společnosti, ať už experti či samotní občané. Dle právníka a ekologa Petra Kužvarta nemá v Praze územní plán žádnou moc. Naopak neomezenou moc mají v Praze developerové. On je na straně občanů proti nadvládě moci, peněz a „prožluklého kapitalismu“. Kritizuje i připravovaný Metropolitní plán, který podle něj zavádí pravidla, která budou ještě více vyhovovat problematickým aktivitám developerů. Zakladatel Bajkazyly a cykloaktivista Martin Kontra se velmi podivuje nad tím, jací nekompetentní lidé rozhodují o vizi a rozvoji města. Když jedná o pronájem městské nemovitosti pro své účely, tak nejedná s představiteli města, ale s jejich poradci, kteří jsou také nekompetentní a nemají přehled o tom, jakým směrem se rozvíjejí města v zahraničí. Dává příklad Vídně, Berlína, Kodaně, Stockholmu či New Yorku, kde dle jeho názoru existuje kombinace profesionálního managementu ‘shora’ a aktivit občanské společnosti ‘zdola’. Toho však dosud v Praze nejsme svědky, protože zde vládou „zkorumpovaní postbolševici“, kteří uvažují o městě jen jako o svém vlastním prostoru. Po oživení náplavky od roku 2012 však vidí naději na revitalizaci veřejného prostoru v Praze a je dle něj nutno rozvíjet další lokality. Lidé dříve byli zaměřeni jen na své privátní záležitosti, ale v současnosti se občanský aktivismus rozvíjí více než v předešlých desetiletích. Výtvarník Kryštof Kintera konstatuje, že je potřeba veřejnost zapojovat do zájmu o veřejný prostor a také kritizuje architektonickou kvalitu staveb, které prosazují developerové. Je potřeba podporovat aktivity, které nejsou zpolitizované a prosazené lobbystickými zájmy. Občanská aktivistka Vlastislava Šenarová kritizuje celoměstské zastupitelstvo za propojování státní správy i samosprávy s machinacemi okolo územního plánu. Občané jsou tímto v nevýhodné pozici, protože zatímco se scházejí ve svém volném čase a společně promýšlí, jakým způsobem se politicky, společensky, právně a odborně bránit proti politické moci, tak tato politická a úřednická moc má proti nim silnější nástroje než oni proti ní. Kritizuje však rovněž působení primátora Tomáše Hudečka, protože bez projednání s občany vytvořil skupinu architektů, která bude mít hlavní slovo v rozvoji města díky tvorbě Metropolitního plánu.

Samostatnou skupinu tvoří magistrátní úředníci, kteří povětšinou hájí názorovou pozici aktuálních politiků. Jitka Cvetlová z odboru výstavby obhajuje dosavadní koncept územního plánu za primátora Pavla Béma, podobně jako Bořek Votava, ředitel Útvaru rozvoje v letech 2007 až 2012. Kateřina Szentesiová z Útvaru rozvoje rovněž podotýká, že územní plán je vždy politický dokument, protože určuje, které pozemky jsou finančně zhodnotitelné a které nikoliv.

Posledním důležitým aktérem je samotný autor Benjamin Tuček, který své názory krom struktury samotného filmu představuje skrze vizuální komentář. Krom obecných nejzákladnějších informací o Praze jsou představeny podíly zastavěných a nezastavěných ploch či vizualizace růstu Prahy ve 20. století. Zásadní je však komentář poslední, který se vymezuje proti modernistickému chápání měst: „Modernistický koncept města jako dobře promazaného stroje, jehož součástky plní příslušné funkce, nefunguje. Člověk není stroj a život nelze redukovat na biologický funkční mechanismus. Hledejme způsob, jak stavět města, aby byla projevem kultury a kritérium urbanismu byla kvalita života.“

- **Závěr:** Ze všech analyzovaných filmů jde o nejkompexnější filmový dokument, jehož integrálním tématem je právě územní i sociální rozvoj Prahy v širokém smyslu. Představuje široké spektrum názorů relevantních aktérů, kteří mají na rozvoj města vliv, ať už jsou to občané, developeři, úředníci, architekti či politici. Časosběrnost dokumentu umožnila postihnout proměnu sociálně-prostorových struktur města v průběhu několika let a to na příkladu rozvoje konkrétních lokalit (náplavka, Jižní Město, Vršovice). Celkově dokument zobrazuje Prahu jako město, kde veřejnost si postupně uvědomuje své právo na veřejný prostor, avšak velkou moc mají nadále politici propojení korupčními mechanismy s významnými pražskými developery.

5.2 Mizející Praha

Film *Mizející Praha* byl natočen v roce 2008 režisérem Zdeňkem Jiráským v produkci České televize. Jde o dokumentární koláž, ve které režisér zkoumá současné proměny historického centra, především Starého Města a Malé Strany. Využívá kombinaci

rozhovorů se starousedlíky i nově bydlicími, prodavači, památkáři, novináři a dalšími aktéry s množstvím historických záběrů. Film má délku 55 minut.

- **Geografie:** Jak už bylo zmíněno v úvodu, film tematizuje především území historického centra a to především Staré Město a Malou Stranu. Nejčastěji se vizuálně objevuje Staroměstské náměstí včetně navazujících ulic, Karlův most, panorama Hradčan, Staré i Nové zámecké schody, Petrská čtvrť a okolí Pařížské ulice. Útržkovitě se samozřejmě objevují i záběry na další ulice a objekty historických čtvrtí.
- **Aktéři:** Režisér si pro své rozhovory vybral několik typů aktérů, kteří z různých pohledů hodnotili proměny historického centra. Jednu skupinu tvoří starousedlíci - Eduard Šmejkal, Eva Buštová a Jiří Pollreich, kteří žijí celý život na Malé Straně. Nově bydlicí reprezentuje Tomáš Vaverka, zakladatel Spolku přátel Petrské čtvrti. Dále režisér zpovídal Arno Pařika a Aranku Starcovou, zaměstnanci Židovského muzea v Praze a Boženu Koulovou, pokračovatelku v provozu železářství se stoletou tradicí v Dušní ulici nedaleko Staroměstského náměstí. Dále Vladimíra Pintu, dlouholetého pouličního hudebníka ze Staroměstského náměstí, a Bohumila Švece, neoficiálního pouličního strážníka na Starém Městě. A konečně pražského památkáře Ondřeje Šefců a novináře a autora knih o historické Praze Dana Hrubého.
- **Vizualita:** Krom samotných rozhovorů je film složen ze záběrů každodenního pouličního dění v historickém jádru, které názorně ilustrují a doplňují názory zpovídaných aktérů. Celková vizualita snímku využívá delší záběry a nevyužívá umělých postupů zrychlení či zpomalení záběrů. Charakteristikou vizualitou jsou zde především opakované typické záběry filmu. Časté záběry jsou namířeny na davy turistů, kteří jsou zobrazeni jako anonymní masa konzumentů atraktivit cestovního ruchu. Památkářskou problematiku zastupují záběry na pozitivní i negativní architektonické proměny, ať už skrze rekonstrukce historických objektů či nevhodně řešené novostavby. Často jsou zobrazeny též projíždějící tramvaje a auta a nezanedbatelnou část tvoří také místní pouliční život, ať už v podobě místních pouličních umělců anebo místních obyvatel. Historické fotografie a záběry z hraných i dokumentárních filmů tvoří významnou složku snímku a

zobrazují, jak již bylo zmíněno výše, obraz zaniklého stavu živého pouličního života.

- **Hudba:** Složka hudební zde silně podtrhuje emocionální působení filmu. Historické záběry prokládá monumentální symfonická hudba. Naproti tomu současné záběry jsou doplněny buď přímo hudbou pouličních umělců anebo pitoreskně působící kabaretní hudbou podtrhující záběry na turistifikaci centra.
- **Narativ:** Protože film je spíše dokumentární mozaikou než plynulým vyprávěním, nelze popsat přesně jeho narativ. Přesto však lze vysledovat tři roviny, které po sobě do jisté míry následují. První část ukazuje různými formami ostrý kontrast mezi současným stavem historického centra zasaženého komercializací a turistifikací a stavem v minulosti, kdy plnilo funkci živého, přirozeně pulsujícího centra městského života. Ve druhé části se dotazovaní pokoušejí dle svého úsudku vysvětlit různé příčiny, které k této radikální proměně vedly, případně porovnat situaci Prahy s dalšími lokalitami. Na závěr přichází zhodnocení a výhled do budoucna, ať už v pozitivním či negativním směru.
- **Tematika:** Jak již bylo zmíněno, v první části se režisér snaží objasnit rozdíly mezi situací v minulosti a dnes. Fotografie z dob přelomu 19. a 20. století, které plynule přecházejí v období první republiky i období socialismu, vyvolávají dojem živého, přirozeně pulsujícího městského života. Minulost je vykreslena jako období, kdy v centru existovaly sousedské vztahy, život probíhal z velké části na ulici a fungovaly zde běžné služby. Děti a mládež trávily svůj volný čas ve staroměstských uličkách, dospělí měli k dispozici množství hostinských zařízení, které fungovaly jako přirozené prostory pro spolkový život a nelze opominout ani existenci nevěstinců uprostřed dnešního Starého Města. Dnes naproti tomu zmizel z centra veškerý život, sousedské vztahy *de facto* neexistují. Místo hostinských zařízení pro místní zde existuje množství mezinárodních restaurací a i veškeré další služby jsou určeny cizincům. Dalším negativem je masivní turistifikace, která způsobila, že se z historického centra stal skanzen. S tím jsou i spojené problémy s hlukem, dopravou a nočním životem. Architektonicky v centru Prahy převládly změny nad stabilitou a tímto město jako celek zmutovalo. Významným dnešním rysem je také

množství luxusních obchodů, které jsou nejen mimo finanční možnosti místních lidí, ale paradoxně i mimo možnosti většiny zahraničních turistů.

Příčiny této proměny jsou viděny z několika úhlů. Starousedlíci mají povětšinou více kritický postoj. Změna prostředí byla podle nich vyvolána změnou smýšlení lidí, kteří začali oceňovat jen prostou profitabilitu bez jakýchkoliv dalších aspektů. S tím souvisí i privatizace na počátku 90. let, za které většinu bytů koupili cizinci. Tyto byty jsou však vybydlené, protože jim slouží jen jako investice. Ostatní z dotazovaných se snaží najít i širší příčiny této transformace. Někteří zmiňují, že jde o globální trend, ale přesto zdůrazňují, že v Praze je tato změna silnější než v zahraničí, což je dle nich dáno také relativně menší velikostí jejího historického centra. To zapříčiňuje, že se obrovské množství turistů koncentruje na malé ploše turisticky atraktivních lokalit.

Výhled do budoucna je z velké části viděn v dalším prohlubování současných trendů. Lidé budou dále odcházet do suburbánních či venkovských oblastí, poslední pozůstatky běžných služeb zmizí a budou nahrazeny výnosnějším funkčním využitím. Přesto však zaznívají i smířlivé hlasy. Mnozí se uvědomují, že si Prahu minulosti idealizujeme a nevnímáme příliš její nedostatky. Je nutno po této radikální postsocialistické transformaci počkat desítky let, než se zde etabluje nový komunitní život. Je také možné, že v budoucnu se budeme opět s nostalgií dívat na současnost, stejně jako si my idealizujeme období předešlá.

- **Závěr:** Film nabízí výstižný pohled na postsocialistickou transformaci historického jádra a tuto změnu hodnotí velmi negativně. Ač příčiny této změny jsou načrtnuty jen stručně, přesto výstižně vysvětlují její podstatu. Praha je ve filmu vnímána jen skrze své centrum, což však poněkud zakrývá širší celoměstské vztahy a příčiny této proměny.

5.3 *Okno nad Prahou*

Film *Okno nad Prahou* je celovečerní časosběrný dokument režisérky Olgy Špátové natočený v produkci České televize v roce 2010. Autorka v něm mezi lety 2007 až 2009 sleduje osud stavby nové budovy Národní knihovny a jejího autora Jana Kaplického.

Film zvítězil na soutěži dokumentárních filmů na Mezinárodním filmovém festivalu ve Varšavě. Film má délku 88 minut.

- **Geografie:** Jak vyplývá ze samotného tématu filmu, hlavní lokalitou je oblast Letenských sadů, v jejichž severozápadní části měla knihovna být postavena. Zásadní rozhodnutí i rozhovory se konaly v Nové radnici, ať už v zasedací síni zastupitelstva či v kanceláři bývalého primátora Pavla Béma. Na Mariánském náměstí se koná jedna z demonstrací na podporu knihovny a na náměstí Staroměstském se scházejí lidé po smrti Jana Kaplického. Rozhovory s ním jsou vedeny často v jeho pražském bytě, případně v kavárně Slavia. O svém dosavadním díle přednáší v Müllerově vile na Ořechovce a nedaleký Pražský hrad slouží jako častý panoramatický záběr. Model koncertní síně představuje v Českých Budějovicích. Architektonické studio Future systems, které Kaplický spoluzaložil, leží v Londýně. A po jeho smrti jeho žena Eliška je pozvána na slavnostní zahájení stavby Museo Casa Enzo Ferrari v severoitalské Modeně.
- **Aktéři:** Hlavní postavou filmu je architekt Jan Kaplický, o jehož životě, díle a především plánované stavbě nové Národní knihovny film vypráví. Byl jedním z průkopníků tzv. organické architektury. Důležitou postavou je také filmová producentka Eliška Kaplický Fuchsová, též manželka Jana Kaplického a jeho syn Josef Kaplický. Často svým komentářem film doprovází bývalý český prezident Václav Havel. Zpěvák Pavel Bobek zde vystupuje jako dlouholetý Janův přítel. Svůj názor vysvětluje také historik architektury Zdeněk Lukeš. Za Národní knihovnu hovoří její bývalý ředitel Vlastimil Ježek a Bohdana Stoklasová, ředitelka úseku novodobých fondů a služeb, která má na starosti skladování knih, jež bylo jednou z příčin vypsání soutěže na novou budovu. Ve filmu vystupují i mladší Kaplického kolegové z Future systems - Georg Roetzel a Michaela Gabriel. Britský architekt Norman Foster je jeden z hlavních světových představitelů architektury ve stylu high-tech a Brian Clarke je předseda britské architektonické asociace. Porotu, která vybrala vítězný návrh, zastupuje česká architektka Eva Jiříčná. Stranu odpůrců nové knihovny reprezentuje ředitel Národní galerie Milan Knížák. Za politickou sféru vystupují bývalý pražský primátor Pavel Bém,

tehdejší prezident Václav Klaus, tehdejší 1. místopředseda ODS David Vodrážka či expremiér Mirek Topolánek.

- **Vizualita:** Vizuálně film využívá kombinaci živých záběrů s historickými videozáznamy a fotografiemi a úryvky aktuálního zpravodajství České televize informujícího o událostech okolo vítězného návrhu knihovny. Většina záběrů je snímána standardním způsobem a využívá delších záběrů. Film je oživen jak panoramatickými záběry na historické centrum a Pražský hrad, tak 3D animacemi vítězného návrhu a animovanými skicami Jana Kaplického.
- **Hudba:** Několik mírně odlišných poloh má hudební složka filmu *Oko nad Prahou*. V dramatičtějších okamžicích zní závažná symfonická hudba romantického charakteru. Jde o úryvky z klavírního koncertu č. 2 francouzského romantického skladatele Ference Liszta a ze 4. symfonie českého romantického skladatele Antonína Dvořáka. Atmosféru 60. let dokreslují ukázky z rock'n'rollových písní zpěváka Pavla Bobka. Ve chvílích klidnějších je použita rytmická hudba ve stylu swingu.
- **Narativ:** Narativ filmu lze rozdělit na několik úseků. V úvodu architekt Norman Foster hodnotí Kaplického přínos pro moderní architekturu a poté vidíme prvotní záběry na 3D modelu bloku. Po zpravodajském předělu, ve kterém se dozvídáme o vítězství Kaplického návrhu, následuje autorovo vysvětlování, jakým způsobem k návrhu došel. Další zpravodajský předěl oznamuje, že knihovna bude stát v roce 2010, a toto oznámení je doplněno vyjádřeními politiků o podpoře návrhu. V dalších částech se dozvídáme o Janově minulosti, emigraci po roce 1968 i o jeho dosavadní kariéře ve Velké Británii. Eva Jiřičná dále osvětluje průběh soutěže a konstatuje, že byla ze strany primátora Béma ujištěna o jeho podpoře.

Předělem v rozvoji projektu byl článek exprezidenta Václava Klause, který návrh knihovny silně kritizoval s tím, že by poškodilo hradčanské panorama. Od té chvíle se objevují komplikace pro budoucí stavbu a na zasedání celoměstského zastupitelstva se objevují negativní postoje ze strany vládnoucích politiků. Následuje demonstrace na Mariánském náměstí podporovatelů i odpůrců návrhu a podobně neklidné diskuze odborné veřejnosti. Jan s Eliškou vysvětlují nespravedlnost těchto útoků. Následná

diskuze Kaplického s Bémem v primátorově kanceláři také nepřináší žádný výsledek a situace se postupem času začíná jevit bezvýhodně.

Eliška mezitím otěhotní, následuje svatba, avšak vítězný návrh Kaplického se stává stále více bezpředmětným. Jan se schází s tehdejšími předstoupou ČSSD Jiřím Paroubkem, který návrh podpoří, avšak reálná politická rozhodnutí zodpovědných politiků směřují k tomu, že Kaplického návrh realizován nebude. Mezitím zvítězí v architektonické soutěži o návrh nové koncertní síně v Českých Budějovicích a podporu v další práci mu vyjadřuje osobně v Londýně i exprezident Václav Havel. V den narození své dcery však Jan Kaplický umírá a koná se happening na podporu knihovny na Letenské pláni. V závěrečné scéně Eliška jede do Modeny na slavnostní zahájení stavby Museo Casa Enzo Ferrari dle Kaplického návrhu.

- **Tematika:** Zásadní tematická konfrontace spočívá v rozdílných pohledech na originální návrh nové budovy Národní knihovny, který měl stát v severozápadní části Letenských sadů a svou vnější organickou podobou ve tvaru chobotnice dal vzniknout bouřlivé diskuzi nad rolí současné moderní architektury v pražské metropoli.

Samotný architekt Jan Kaplický vysvětluje svůj návrh jako dokončení jeho životního kruhu. Po období emigrace z Československa se do Česka postupně vrací a je pro něj poctou, že vyhrál první mezinárodní architektonickou soutěž, která se v Praze po roce 1989 konala. Je pro něj také důležité, že jde o stavbu ve svobodné zemi. Podobně jako francouzský funkcionalistický architekt Le Corbusier chce docílit toho, aby každá jeho stavba byla radikálně jiná než všechny ostatní. Po následných problémech s prosazením svého návrhu konstatuje, že ač se nelze strefit do obecného vkusu, tak přesto by neměla kultura záviset na rozhodnutí politické moci, protože je na ní nezávislá a vyvíjí se jiným způsobem. Jeho stavby jsou inspirovány jak tvary přírody, tak barokní architekturou, která je podobně nepravidelná jako jeho. Dává příklad panovníků z historie, po nichž vždy zůstala výrazná architektonická stopa. Svou osobní budoucnost však vidí optimisticky díky očekávání narození dcery. Exprezident Václav Havel také jeho návrh knihovny podporuje, jde podle něj o vítězství vkusu nad nevkusem. V Praze by mělo být více moderních staveb. Ve většině zahraničních metropolí se staví kvalitní současná architektura, jen v Praze

nekvalitní a předimenzované kancelářské budovy. Problémy, s kterými se Kaplického návrh potýká, chápe jako opakování dějin a jako příklad dává osud Josipa Plečnika, dvorního architekta T. G. Masaryka, který byl po nepřátelské kampani ze strany českých architektů nucen emigrovat. Návrh může být realizován v bližší či delší budoucnosti v Praze nebo v jiném městě. Knihovnu bere jako symbol tvořivosti, humanity a pokorné úcty člověka k přírodě. Zpěvák Pavel Bobek podotýká, že lidé s konzervativním vkusem by si měli uvědomit, že jejich doba již pominula a dává příklad britské královny Alžběty II., která současnou moderní architekturu podporuje. Historik architektury Zdeněk Lukeš se domnívá, že budova knihovna se může stát novou dominantou metropole. Ve 20. století zde bylo postaveno mnoho vysoce kvalitních secesních, funkcionalistických i kubistických domů, a proto by se v této návaznosti mělo pokračovat. Letenská pláň byla vždy v dějinách významným centrem historických událostí, a proto by zde knihovna mohla stát jako krásná budova s krásnou funkcí. Tehdejší ředitel Národní knihovny Vlastimil Ježek přiznává, že nejdříve byl k návrhu kritický a bál se reakce veřejnosti, avšak po prvotních jednomyslných pozitivních reakcích se začal knihovny zastávat. Výtky o tom, že Kaplického návrh porušil podmínky soutěže, odmítá s tím, že 70 % návrhů nesplnilo některou z podmínek, ale porota zde byla proto, aby vybrala nejlepší dílo, nikoliv aby si odškrtávala splněné podmínky. Na zasedání zastupitelstva také vystoupila zástupkyně občanů, která soudí, že v této diskuzi jde o vizi Prahy do budoucna. Praha nemůže zůstat jen jako historický skanzen, ve kterém z 21. století zůstanou jen vyústění silničních tunelů a sportovní stadiony. Architekt Brian Clark zmiňuje, že i ve Velké Británii se svým stylem Jan zprvu narážel na nepochopení, avšak po určité době se stavby v jím prosazovaném organickém stylu začaly stavět ve velkém měřítku. Architekt Norman Foster chápe Kaplického architektonická díla jako optimistická, futuristická, smyslná a velmi poetická. Nutno zde zmínit i prvotní názor primátora Béma, který se o chobotnici vyjádřil pozitivně jako o stavbě odvážné, originální a energeticky úsporné. Doufal, že se stane dalším obdivovaným skvostem Prahy a přirozeně doplní mozaiku všech uměleckých slohů, které lze v Praze najít. Později však názor přehodnotil, jak je zmíněno níže.

Hlavní osobou, která se postavila proti návrhu, byl tehdejší prezident Václav Klaus. Podle něj jde o nepokornou, svévolnou a arogantní stavbu. Nejde o autentický umělecký výraz české architektury, ale o dílo, které je implantováno ze zahraničí bez vazby na kontext pražského panoramatu. Klausovým obhájcem je tehdejší ředitel Národní galerie Milan Knížák, který nesouhlasí s umístěním stavby na Letenskou pláň, kde by podle jeho názoru neměly stát velké stavby. Architektonicky návrh oceňuje, avšak umístil by ho v jiném místě a nikoliv v blízkosti historického jádra. Poté, co primátor Bém změnil svůj výše zmíněný názor, považuje již návrh za druhou dominantu k Pražskému hradu a kritizuje blízkost k hranici Pražské památkové rezervace. Na knihovnu již nejsou finanční prostředky, je nutno stavět nové silnice a tunely, a ani veřejnost není pro Kaplického návrh pozitivně nakloněná.

- **Závěr:** Film na příkladu výrazné architektury návrhu knihovny Jana Kaplického ukazuje, jakým způsobem politická moc zasahuje do rozvoje města. Ač je film vizuálně tradiční, nabízí široký pohled na podmínky, za jakých návrh vznikl, i jaké mechanismy způsobily, že nakonec nebyl realizován. Praha je zde zobrazena jako prostor radikálně opačných vlivových zájmů, avšak prozatím jsou v této diskuzi úspěšnější ti, kteří mají mocenský vliv, jak v úrovni politiky celostátní, tak celopražské.

5.4 Velká noc

Film *Velká noc*, který v produkci televize HBO natočil v roce 2014 režisér Petr Hátle, je obrazová esej pojednávající na příkladu osudů několika lidí na okraji společnosti o nočním životě v pražské metropoli. Film byl zároveň autorovým absolventským filmem jeho studií na FAMU. Snímek získal ocenění za nejlepší dokumentární film na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě a na festivalu Finále Plzeň. Film má délku 61 minut.

- **Geografie:** Geografický charakter filmu je ovlivněn častou neidentifikovatelností konkrétních lokalit, které jdou popsat spíše typologicky. Charakteristická místa jsou kupř. taneční kluby, sídliště, hospody, parky či byty. Přesto bylo možné některé lokality lokalizovat. Část

děje se odehrává v areálu Výstaviště v Holešovicích na probíhající Matějské pouti či ve vestibulu metra Budějovická a v okolí této stanice podzemní dráhy. Z tanečních klubů lze určit Taneční klub Mish Mash ležící ve Veletržní ulici na Letné a Retro Music Hall, která leží na náměstí Míru na Vinohradech. Kasino reprezentuje Casino Admiral Bohemia, jež sídlí v Kongresovém centru nedaleko Nuselského mostu. Pobočka obchodního řetězce Globus na Zličíně je pracovištěm Heleny Kettnerové. Začátek filmu je v továrně na hrací automaty v Praze - Komořanech. Jedno z hostinských zařízení je Nonstop u Kotvy ležící na křižovatce ulic Lazarská a Spálená na Novém Městě. I blízké Karlovo náměstí je frekventovanou lokalitou filmu. Část děje se odehrává také ve věznici v západočeském Kynšperku nad Ohří a v několika lokalitách francouzské metropole Paříže.

- **Aktéři:** Ve filmu jsme svědky osudů několika osob. Helena Kracíková a Diana Havlíková se se dlouhodobě živí jako prostitutky. Zdeněk Vonášek je starší muž a bývalý reprezentant Československa v boxu, který je v současnosti bez přístřeší, a přespává většinou u svých dočasných přítelkyň, z nichž ve filmu vystupuje Tereza Hrušková a Tereza Jiravová. Matka Helena Kettnerová a dcera Ornella Kettnerová jsou na pokraji chudoby a dostanou příležitost ve filmu navštívit Paříž. Epizodně se objevují i další postavy, avšak hlavní děj filmu je zaměřen na výše zmíněné.
- **Vizualita:** Základním vizuálním znakem je, že celý film se odehrává v nočním prostředí, který snímek posunuje do tmavší barevné kompozice. V zorném úhlu kamery jsou téměř vždy jen samotní aktéři včetně jejich bezprostředního okolí. Časté jsou též dlouhé záběry bez jakékoliv komentáře a využívající specifické vizuality zobrazených lokalit (taneční kluby, noční panoramata Prahy). Vizuálním prologem s ironickým vztahem k ději filmu jsou úvodní záběry na továrnu na hrací automaty.
- **Hudba:** Hudebně jsou použity přibližně minutové úryvky skladeb německého barokního skladatele Georga Fridricha Händla a to světské kantáty Ode for the Birthday of Queen složené k příležitosti narozenin britské královny Anny Stuartovny a sopránové árie Lascia ch'io pianga. Jde o skladby slavnostního, avšak melancholického charakteru, které vhodně doplňují závažná témata filmu. Část děje se odehrává také v tanečních klubech, které jsou doprovovány moderní taneční hudbou, a na Matějské

pouti, kde je slyšet typická pout'ová hudba. Specifický důraz je položen též na zvuky ulice, ať už jde o projíždějící auta či další autentické ruchy noční metropole.

- **Narativ:** Film začíná sledováním nočního hlídače ve firmě na výrobu hracích automatů a následně samotných dělníků. Tento prolog končí záběrem na parafrázi Sochy svobody na sídle firmy. V další části jsou představeny všechny hlavní postavy. Helena Kettnerová právě končí svou pracovní dobu jako pokladní v pobočce obchodního řetězce Globus na Zličíně. Zdeněk Vonášek prochází vestibulem metra Budějovická a v okolí zastávky kouří cigaretu a obchází místní nonstopy. Prostitutky Helena Kracíková a Diana Havlíková stojí na Karlově náměstí a hovoří o svých dosavadních zkušenostech. Ornella Kettnerová mezitím tančí v tanečním klubu Retro Music Hall. Helena Kettnerová dochází do svého bytu, který je velmi neudržovaný a začíná popíjet láhev vodky. Zdeněk Vonášek mezitím hledá svou současnou přítelkyni Terezu Hruškovou, s kterou poté, co ji najde, navštíví Matějskou pouť na holešovickém Výstavišti. Ornella Kettnerová se v klubu seznamuje s mladým mužem a prostitutky Helena a Diana se rozdělují poté, co začíná sněžit. Ornellina matka Helena zůstává ve svém bytě, ale po určité době se přesouvá také do tanečního klubu. Zdeněk Vonášek a Tereza Hrušková poté dorazí do Nonstopu u Kotvy, kde se hádají a ona zjistí, že její přítel Zdeněk je závislý na heroinu.

V dalším úseku filmu se děj posouvá o nespécifikovaný časový úsek. Jedna z prostitutek Helena Kracíková je právě ve vězení v Kynšperku nad Ohří. Helena a Ornella Kettnerovi navštěvují Paříž, kde Ornella opět navštíví taneční klub, kde se seznámí s cizincem. Tereza Hrušková se rozchází se Zdeňkem a jsme svědky jejich bezcílných cest noční Prahou, případně hraní na výherních automatech. Zdeněk Vonášek končí v nemocnici, kde byl dle svých slov měsíc v kómatu.

V poslední části opět po nespécifikovaném časovém odstupu dochází ke zhodnocení osudů hlavních postav. Ornella se setkává s mladým mužem nad panoramatem Prahy a hovoří o svých plánech. Její matka Helena uklízí svůj byt a hodnotí svůj dosavadní život. Prostitutka Diana Havlíková jde po ulici a je těhotná a také hovoří o své minulosti a možných plánech. Zdeněk sedí s novou přítelkyní Terezou Jiravovou v Nonstopu u Kotvy. Helena

Kracíková se mezitím vrací z vazby a dál se živí jako prostitutka, tentokrát však nedaleko česko-německé hranice u Rozvadova.

- **Tematika:** Na rozdíl od ostatních filmů zde není ze strany aktérů řešeno určité téma, ale spíše jsme svědky jejich životních osudů na pozadí noční Prahy. Prostitutky Helena a Diana ve chvílích, kdy společně čekají na klienty, hovoří mezi sebou především o nepříznivých podmínkách, za kterých musí pracovat a na aktuální nedostatek klientů. Vydělané peníze často prohrají v hracích automatech a také hodnotí jednotlivé národnosti dle chování k nim jako sexuálním pracovnícím. Od pubertálních let mají zkušenosti s drogami, zvláště s heroinem. Helena dále přiznává, že má zákaz pobytu v Praze, což je příčinou jejího následného pobytu v kynšperském vězení. V rozhovoru z vazby se přiznává, že po jejím skončení se opět bude živit jako prostitutka, protože její rodina s ní nechce být v kontaktu a protože si zvykla na rychle vydělané peníze. Diana v období, kdy je těhotná, přiznává, že má již dvě děti, z nichž jedno je v adopci a druhé vychovává bývalý manžel. Ona vyrůstala v dětském domově a krátce ji vychovávala její babička, avšak v 16 letech utekla z domova. Do budoucna plánuje se dostat do azylového domu, aby měla možnost se alespoň o jedno dítě postarat. Helena Kettnerová hovoří o svém životě, který hodnotí negativně, protože její dosavadní rodina krom dcery se od ní odloučila. Ráda by navštívila Francii, avšak nevěří tomu. V záběrech z Paříže kladně hodnotí toto město oproti Praze a dále lituje, že nežije již její matka. Její dcera Ornella sní o vlastním bydlení, avšak ví, že to není reálné. Ostatní z aktérů již nehovoří o žádných širších tématech a jejich komentáře jsou vedeny spíše vzájemně mezi sebou a nikoliv ve smyslu hodnocení situace.
- **Závěr:** Praha je ve filmu *Velká noc* zobrazena ve své noční podobě a to na pozadí osudů několika lidí na okraji společnosti. Autor se však nesnažil o hodnocení určitých sociálních témat a využil čistě pozorovatelskou dokumentární metodu, díky níž jemně vystihl specifika nočního velkoměsta. Zásadní okamžiky se odehrávají v periferních oblastech Prahy, případně v některých vnějších čtvrtích (Holešovice, Letná).

5.5 PragueNight

Snímek *PragueNight* je autorský dokumentární film režiséra Jiřího Pluskala z roku 2015 natočený bez produkčního zázemí. Na příkladu několika lidí dříve či dnes žijících bez domova představuje jejich rozmanité osudy a důležitou součástí filmu je i osobitý způsob vizualizace pražských lokalit. Film má délku 66 minut.

- **Geografie:** Ve vymezení geografického rámce díla je nutno rozlišit dva typy lokalit - jedny, ve kterých se odehrávají samotné rozhovory s aktéry a druhé, které jsou zobrazeny bez vztahu k jednotlivým mluvčím. Rozhovor s Karlem Lampou probíhá na lavičce na Jungmannově náměstí. Ostatní rozhovory jsou vedeny především na Karlově náměstí, buď u kostela sv. Ignáce či v parku, anebo na Masarykovo nádraží. Bez bezprostředního vztahu ke konkrétním rozhovorům je snímáno více míst. Jde především o lokality vnitřního města, jako jsou Václavské náměstí, Staroměstské náměstí, Karlovo náměstí, Jiráskovo náměstí, Palachovo náměstí, náměstí Míru, Mariánské náměstí, Národní třída, Jindřišská ulice, Karlova ulice, ulice Ve Smečkách či Hlavní nádraží, Zítkovy sady, Anděl, Národní divadlo a jako ve většině ostatních filmů se i zde objevuje panorama Hradčan.
- **Aktéři:** Jedním z hlavních dotazovaných je jednačtyřicetiletý Karel „Karim“ Lampa, bývalý prostitut a bezdomovec, který v 90. letech osobně poznal fungování pražského podsvětí, zvláště v oblasti sexuálního průmyslu. Zpovídány jsou dále čtyři prostitutky ve starším věku a to Monika, Božena, Helena a Petra. Všechny se živí prostitucí delší dobu krom Petry, která k tomu byla donucena po krachu své firmy. Dále autor hovoří s třicetiletou prostitutkou Renatou a mladým žebrákem z Václavského náměstí. Nakonec zpovídá dva uživatele drog - třicetiletého muže, který je dlouhodobě bez domova a dvacetiosmiletou narkomanku Adélu. Samotný autor Jiří Pluskal se ve filmu objevuje také, avšak většinou jen klade otázky a provází ostatní dotazované.
- **Vizualita:** Autor využívá vizuální prostředky velmi osobitým způsobem. Záběry na místa jsou často jen na několik vteřin a často bez zjevné návaznosti lokalit mezi sebou. Kamera je krom samotných rozhovorů velmi neklidná a pro zvýšení dramatičnosti využívá zrychlené záběry, avšak často

kontrastně pro zklidnění tempa i záběry zpomalené. Rozhovory jsou vedeny jak skrze blízké zaostření na zpovídané, tak zobrazením lokalit, o kterých v dané chvíli aktéři mluví. Jednou z použitých dokumentaristických metod je též skrytá kamera, která je však využita jen jako vizuální metoda zobrazení vzdálených postav, nikoliv jako způsob vedení rozhovorů.

- **Hudba:** Prokládány hudbou jsou především ty části filmu, kdy kamera zabírá rozmanité lokality Prahy a použit je opakující se výrazný hiphopový beat, který je proložen melodickou klavírní hudbou. Při rozhovorech je využit analogický rytmický podklad, vyjma rozhovoru s narkomanem, jenž doprovází experimentální hudba složená ze zvuků lidského křiku, zvonků, gongu a střelby.
- **Narativ:** Vizuální komentář autora uvozuje prolog filmu, ve kterém se následně v průběhu jedné minuty vystřídá přes dvacet záběrů na rozmanité pražské lokality. Poté začíná první část rozhovoru s Karlem Lampou na lavičce na Jungmannově náměstí, která je proložena mnoha záběry na prostituci v historickém jádru Prahy. Poté autor zpovídá u kostela sv. Ignáce prostitutky Moniku, Boženu a Renatu, které vypráví o svém každodenním životě, podobně jako žebrák, jehož zpovídá v parku na Karlově náměstí. Následuje další část ukazující v rychlém sledu lokality vnitřního města a pokračování rozhovoru s Karlem Lampou, s kterým jde autor následně po Národní třídě a Václavském náměstí, zatímco však rozhovor pokračuje. Poté jsme svědky krátkých epizod policejních kontrol okolo Hlavního nádraží v Zítkových sadech a autor následně zpovídá dalšího člověka bez domova, narkomanku Adélu. Dále film pokračuje delším rozhovorem s mladým narkomanem vyprávějícím svůj osud na Masarykově nádraží a poslední diskuze proběhne s dvěma staršími prostitutkami Helenou a Petrou, které též podrobněji vypráví svůj příběh a vysvětlují názory na příčinu jejich nepříznivé situace. Epilog po závěrečných titulcích ukazuje několik rozhovorů s dalšími lidmi, kteří se však do snímku z nejasných důvodů nedostali.
- **Tematika:** Zpovídání nejčastěji hovoří o zákulisí svých zkušeností s prostitucí či drogami a vysvětlují, kde a jakým způsobem v Praze tyto z velké části nelegální aktivity probíhají. Karel Lampa osvětluje fungování mužské prostituce v 90. letech, kterou ovládali dva hlavní kuplíři známí pod

předvídkami Saša a Krysa. Ti zajistili prostitutům bydlení, zázemí a drogy a za to mladí prostitutky museli fungovat přesně dle jejich pokynů. Hlavní koncentrace těchto aktivit byla na Hlavním nádraží, kde existovaly jiné zóny pro sexuální aktivity a jiné pro dealery drog. V současnosti se po revitalizaci nádraží aktivity přesunuly na Karlovo náměstí a Lazarskou ulici. Prostitutky se vyskytují ponejvíce na Václavském náměstí a to tak, že české dívky blízko vestibulů metra, zatímco dívky cizího původu jsou rozprostřeny rovnoměrněji. Dealeři drog a zloději jsou dnes u vstupu do zastávky metra Muzeum nedaleko Národního muzea a v ulici Ve Smečkách cizinci afrického původu, kteří prodávají drogy, zahraniční měny, hlídají místní noční kluby a případně občas násilím donutí kolemjdoucí ženy k práci v klubech, případně je prodají do ciziny. On sám žil od 13 do 39 let na ulici a živil se jako prostitut jak pod Sašou, který měl noční klub v dnešní kavárně Louvre, tak pod Krysou, který provozoval klub v Perlové ulici. Pracovní podmínky byly velmi nepříznivé a sexuální pracovníci proto z velké části skončili jako závislí na drogách či alkoholu. Výhodou však bylo zázemí a relativně vysoké výdělky. On sám se dnes již prostitucí neživí a má již stálé bydlení a jeho plánem je pořádat osvětové přednášky o drogách a prostituci pro mládež a provázet zájemce po Praze v rámci projektu Praguelic, ve kterém lidé bez domova provázejí turisty po lokalitách, kde se dříve odehrávaly zmíněné nelegální aktivity.

Prostitutka Božena, které je 55 let, se žíví prostitucí jen čtyři měsíce z důvodu své nezaměstnanosti a z ní vyplývající negativní finanční situace. Prostitutka Monika, jíž je 45 let, se tímto způsobem žíví 3 roky, díky tomu, že již nemá v životě žádnou motivaci a je závislá na pervitinu. Další z žen, Helena, jíž je 57 let, se žíví prostitucí přes 20 let. Jako dítě vyrůstala v dětském domově a v minulém režimu byla několikrát ve vězení za trestný čin příživnictví. Dříve žila na ulici, dnes však již má bydlení, bohužel však musí kvůli finanční situaci se stále žívit sexuálními aktivitami. Příslušníci městské policie je občas kontrolují, avšak jejich tíživou situaci chápou, takže je nenutí se přemisťovat mimo jejich lokalitu. Poslední ze zpovídaných starších prostitutek je Petra, jíž je 51 let, která se tímto způsobem žíví jen krátkou (avšak nespecifikovanou) dobu. Dříve byla dlouholetou majitelkou úspěšné firmy, avšak tato firma zkrachovala. Poukazuje i na vinu státu,

protože ač celý život pracovala a vychovala několik dětí, tak je z finančních důvodů nucena k této práci. Ještě v horší situaci jsou dle jejího názoru dnes mladí lidé, kteří po ukončení školy nemohou najít práci a tímto často skončí jejich život u drog či prostituce.

Mladá prostitutka Renata se žíví prostitucí pátým rokem a to od svých 25 let. Pracovní podmínky jsou často velmi špatné a někteří muži ji za její služby ani nezaplatí. Protože není z Prahy, tak zde nikoho osobně nezná a dnes žije v garsonce v Radotíně. Dříve byla závislá na heroinu, dnes užívá drogu metadon. Nejvíce sexuálních služeb je dle jejího názoru na Karlově náměstí, na Václavském náměstí, na Hlavním a Masarykově nádraží. Na náměstí I. P. Pavlova se koncentrují dealeri drog a na Tylově náměstí dětská prostituce.

Žebrák, s kterým autor vede rozhovor na Karlově náměstí, provozuje svou činnost nedaleko východu metra ze stanice Můstek. Dlouhou dobu kradl a užíval drogy, a proto když byla jeho někdejší partnerka těhotná, tak ji opustil a od té doby dceru ani ji neviděl. Nejvíce prostitutek je dle jeho názoru na Karlově náměstí. Na Václavském náměstí je jich dnes méně a jde především o ženy bulharského a rumunského původu, které často nechtějí platit penězi, ale drogami.

Narkomanka Adéla se na rozdíl od ostatních žen vystupujících ve filmu nežíví prostitucí, avšak je závislá na drogách, především na subotexu. Protože zřídili první léčebnu pro partnerské páry, rozhodla se se svým přítelem, že se pokusí svou závislost léčit. Nakonec hovoří třicetiletý nejmenovaný narkoman o svém životě na ulici. Před mnoha lety se přestěhoval z malé obce do Prahy a od té doby je závislý na drogách. Často žil i ve squatu, ale z důvodu své závislosti v žádném nevydržel dlouho. Podmínky ve squatech jsou různé, někteří lidé jsou spořádaní, někteří však nedodržují elementární hygienu. V současnosti se žíví krádežemi v obchodech a jeho rodina se s ním často nestýká, protože nedovedou se smířit s životem, který dnes vede. On sám jednou za tři měsíce navštívuje K-centra, která pomáhají drogově závislým. Na konci rozhovoru konstatuje, že je nutno, aby lidé závislým osobám pomáhali, protože ač si za svou situaci mohou často sami, bez cizí pomoci se z ní nedostanou.

Pro vyznění filmu je též důležitý ironický vizuální komentář z jeho prologu, kde je citován francouzský spisovatel Anatole France: „Je obdivuhodné, jak zákon měří každému stejně. Zakazuje bohatým, stejně jako chudým, spát pod mostem, žebrat na ulici a krást jídlo.“

- **Závěr:** Přestože je snímek *PragueNight* film natočený ve vlastním nákladu, jde o velmi mnohovrstevnaté a profesionální dílo odkrývající jak příčiny situace lidí žijících se prostitutací či žebráním, tak geografické aspekty koncentrace daných aktivit. Podobně jako některé další analyzované snímky se autor snaží postihnout fungování určité části pražského podsvětí, zároveň však velmi účelně využívá bohaté vizuální metody pro netradiční snímání tradičních pražských lokalit historického centra a vnitřního města. Praha je zobrazena jako město, na jehož pozadí žijí lidé bez možnosti se vymanit ze své bezvýhodné situace.

5.6 Trvalé bydliště Praha

Film *Trvalé bydliště Praha* natočil v roce 2008 režisér Ivo Bystřičan jako studentský krátkometrážní snímek v produkci České televize. Autor ukazuje život a každodenní praktiky pražských bezdomovců a to v konfrontaci s politickou mocí působící skrze represivní složky. Film má délku 27 minut.

- **Geografie:** Film zobrazuje typická místa pro život pražských bezdomovců. Dočasné bydliště reprezentuje loď *Hermes*, která slouží doposud jako noční noclehárna pro lidi bez přístřeší a kotví nedaleko Štefánikova mostu. Bezdomovci přenocující přímo na ulici mají své ukryty v betonových výklencích pod nábřežím Kapitána Jaroše. Někteří volí náměstí vnitřního města, z nichž lze jmenovat především náměstí Jiřího z Poděbrad, náměstí Republiky, případně Václavské náměstí. Polohově neidentifikovatelná je pobočka Armády spásy. Rozhovory s Pavlem Bémem jsou vedeny v rezidenci primátora v Nové radnici na Mariánském náměstí. Policisté kontrolují lidi bez domova i ve stanici metra *Metra* a na neidentifikovatelném nádraží. Krom toho samozřejmě v průběhu cest bezdomovců s režisérem po městě byla navštívena i další, avšak polohově neidentifikovatelná místa.

- **Aktéři:** Hlavní postavou, která se prolíná celým filmem, je Pavel Bém, který byl v době natáčení ve funkci pražského primátora. Organizaci pomáhající bezdomovcům reprezentuje Tereza Prasličková z Armády spásy. Dále vystupují příslušníci městské policie. A samozřejmě hlavními postavami jsou samotní lidé bez domova, kteří jsou zobrazeni ve větším či menším detailu. Podrobněji je ukázán každodenní život nejmenovaného muže bydlícího v betonovém výklenku u nábřeží Kapitána Jaroše, jenž se prolíná celým snímkem.
- **Vizualita:** Z hlediska vizuální analýzy využívá film tři způsoby snímání. Rozhovor s primátorem Bémem je čistě statický a je zaměřen jen na samotnou osobu zpovídaného a jeho mimiku, čehož se využívá blízkým přiblížením k primátorově tváři. Druhý způsob reprezentují terénní záběry z každodenního života bezdomovců. Ty se dají dále rozdělit na další dva podtypy. Policejní zásahy proti bezdomovcům využívají kratší stříhy, těkavé snímání a účelně vyvolávají pocit dramatičnosti a neklidu těchto chvil. Běžnému životu a cestám skrz město naproti tomu lépe vyhovují časově delší záběry, v nichž je vždy hlavním středobodem natáčený člověk bez domova, avšak druhotně atmosféru a životní okolnosti ovlivňuje i dění v okolí dané osoby. Třetí způsob, který se však plynule kombinuje se způsobem druhým, jsou samotné rozhovory s aktéry, v nichž je však vizuální složka také důležitá, protože často jsou vedeny rozhovory, které úzce souvisí s danou konkrétně lokalizovanou situací.
- **Hudba:** Ve filmu se objevuje hudba jen v úplném závěru. Jde o úryvek fanfár z operety španělské stylizace, což patrně souvisí s tím, že v závěru bezdomovec zvažuje přestěhování se právě do Španělska.
- **Narativ:** Úvod filmu je věnován rozhovoru s Pavlem Bémem, který vysvětluje svou represivní politiku vůči lidem bez domova. Rozhovor je prostříhán záběry na městské policisty hledající a kontrolující bezdomovce ve vestibulu stanice metra Můstek. V další sekci policisté prohledávají společně se sociálními pracovníky opuštěné vagony na pražských nádražích, ve kterých bezdomovci přespávají. Policisté je zkontrolují a donutí je vagóny opustit, což zapříčiní nevoli ze strany bezdomovců. Dále se ocitáme na náměstí Jiřího z Poděbrad, kde městští policisté vyhánějí spící lidi z křoví a

následně projíždějí okolo laviček a upozorňují lidi, že nesmějí na lavičkách ležet a spát, přinejlepším zde mohou sedět. Dále se ocitáme na lodi Hermes, která slouží jako noční útočiště pro lidi bez domova. Ti si stěžují na přísný návštěvní řád a zdejší podmínky.

V další části se dokument dostává k bezdomovcům žijícím v betonových výklencích pod nábřežím Kapitána Jaroše. Ti zde mají provizorní domácnosti vybavené základními domácími spotřebiči, hygienickými prostředky i místem pro spaní a relaxaci. Film pokračuje cestou jednoho z bezdomovců z výklenku směrem do pobočky Armády spásy. Zde Tereza Prasličková, zástupkyně Armády spásy, vysvětluje podmínky jejich služeb. Příchozí bezdomovec z výklenku si projde jídelnu, ale zjistí, že jídlo již na něj nezbylo, tudíž odchází. Po stříhu je opět zobrazen ve výklenku, kde vysvětluje, proč mu život na ulici vyhovuje více než např. v zařízeních Armády spásy. Poté pokračuje východním směrem podél nábřeží a na příkladu ukradených měděných zábradlí si stěžuje na policii, která ví přesně, kde jsou bezdomovci, ale kde se kradou miliony, je nezajímá. Následně v další scéně vidíme shluk stanů na louce na neidentifikovatelném místě, kde žije dočasně také několik bezdomovců. Ti kritizují politiku primátora Béma i časté policejní násilí vůči nim. V posledním úseku dokumentu se opět objevuje bezdomovec z betonového výklenku u nábřeží Kapitána Jaroše. Díky němu vidíme typický způsob získávání jídla a to buď darem od jiných bezdomovců anebo vybíráním kontejnerů, popelnic a odpadkových košů. Též ukazuje způsob obcházení městské vyhlášky o zákazu konzumace alkoholických nápojů na veřejnosti. Film krom posledních úseků rozhovoru s Pavlem Bémem končí záběrem na cestu hlavního bezdomovce zpět „domů“ do výklenku a při tom hovoří o svém snu přestěhování se do Španělska.

- **Tematika:** Tematické napětí filmu vychází z konfrontace názorů primátora Pavla Béma, městských policistů a samotných bezdomovců. Bém vysvětluje svou velmi represivní politiku nutností čistoty, kulturnosti a pořádku ve sdíleném veřejném prostoru Prahy jako významného evropského města. Město musí mít dle něj nástroje jak tento pořádek vyžadovat, případně mít možnost sankcionovat lidi, kteří sdílené normy naší kultury vědomě porušují. Nelze tolerovat přítomnost bezdomovců a žebráků v oblasti Staroměstského náměstí ani v jiných lokalitách Pražské památkové rezervace, kteří nepracují,

ač by pracovat měli. Poukazuje i na to, že bezdomovectví je širší problém i dalších významných evropských měst, který výrazně snižuje jejich kredibilitu. Městští strážníci mají názory do jisté míry totožné, avšak více ovlivněné prací v terénu. Rozlišují bezdomovce, kteří nemají žádnou snahu dostat se ze své problémové situace a ty, kteří ji mají a např. navštěvují loď Hermes či jiná zařízení typu noclehárny.

Naproti tomu názory bezdomovců jsou opačné. Loď Hermes spíše přirovnávají ke vězení a kritizují ubytovací řád, který nutí lidi bez domova v 6:30 ráno opustit loď, což je dle jejich názoru zvláště v zimě velmi nepříjemné. Dlouhodobě natáčený bezdomovec hovoří o tom, že se necítí jako typický člověk bez domova, protože je schopen se o sebe postarat po všech stránkách i v tom případě, že žije na ulici. Další kritizují policejní násilí vůči lidem bez práce a bez přístřeší, které se vzedmulo za úřadování primátora Pavla Béma, který si dle jejich názoru dal za svůj cíl vyhnat žebráky a bezdomovce z Prahy. Oni jsou však skeptičtí, protože žebráci zde byli vždy a tímhle způsobem se jich jednoduše nezbaví. Postoje vůči policii však nejsou jen negativní - mnozí si uvědomují, že 90 % z nich jsou slušní lidé, ale cca 10 % z nich jsou u městské policie jen proto, aby fyzicky ubližovali bezdomovcům, což dokumentuje jeden z nich na svém vlastním zážitku.

- **Závěr:** Dokument *Trvalé bydliště Praha* přes svou kratší délku poskytuje velký vhled do každodenních časoprostorových praktik lidí bez domova a ukazuje i jejich vnitřní sociální diferenciaci, která není homogenní. Jejich životní podmínky jsou však zásadně ovlivněny politickou strategií vedení města, která se projevuje represivními praktikami policejních složek. Rozhovor s primátorem Bémem dává lépe pochopit myšlenkové pozadí této strategie. Celkově film na malém prostoru představuje Prahu jako město, které skrze své představitele se snaží vymazat rušivé jevy z veřejného prostoru.

5.7 *World's Toughest Towns – Prague*

Dokument *World's Toughest Towns - Prague* je jeden z dílů stejnojmenné série britské televize BBC a byl natočen v roce 2008. Investigativní novinář Donal MacIntyre se pokusil představit odvrácenou tvář Prahy, přesněji její zločinecké podsvětí. Další díly série byly z Istanbulu, Mexico City, Oděsy, Miami, Neapole, Paříže, Washingtonu, Dublinu a Kapského města. Film má délku 41 minut.

- **Geografie:** Geograficky se dají vymezit dvě skupiny míst. První tvoří lokality, které obsahují samotné dění a ve kterých se konají rozhovory s aktéry, a druhou tvoří místa, která jsou spíše kulisou komentáře. Do první skupiny lze zařadit ulici Ve Smečkách nedaleko Václavského náměstí, noční klub Showpark v prostoru holešovické tržnice a dále místa, kde byly provedeny rozhovory s hlavními aktéry – kavárny a bary nedaleko centra a odpočívadlo za Prahou u silnice E50 ve směru na Plzeň. Do druhé skupiny, která je určena mezinárodním divákům pro větší přiblížení pražského prostředí, je nutno zařadit mnohokrát zobrazené panorama Hradčan a Starého Města, Václavské náměstí, Národní třídu, Staroměstské náměstí či Karlovu ulici. Jde tedy o lokality, ve kterých se soustřeďuje nejvíce turistických aktivit, které v sobě zahrnují i aktivity sexuálního průmyslu.
- **Aktéři:** Hlavní postavou je samotný investigativní reportér BBC Donal MacIntyre, který se v průběhu natáčení zkontaktuje s mnoha dalšími lidmi. O fungování trhu s prostitutkami hovoří s novinářkou Eliškou Bártovou. Od Petera Johnse, britského novináře dlouhodobě žijícího v Praze, se dozvídá o hlavních aktérech pražského organizovaného zločinu. Dále mluví s prostitutkou Natašou o pozadí zdejší prostituce. Hovoří s policistou Zdeňkem Fabiánem, který kontroluje situaci v nočních podnicích. Důležitou postavou je také taxikář, který Donala vozí po Praze a také mu předává mnoho zákulisních informací. Samotné zločince zastupují bratři Panča a Adam jako představitelé romské mafie a překupník Tibor, který má mezinárodní konexe a je jeden z hlavních aktérů pražského podsvětí. Nutno zmínit, že pravost informací z dokumentu nelze ověřit, takže vždy zůstává určitá míra nejistoty ohledně pravosti údajů.

- **Vizualita:** Dramatický charakter zkoumané problematiky si vyžádal i adekvátní vizuální prostředky. Film je stylizován velmi krátkými záběry, které se často opakují a pro zvýšení dramatickosti jsou využity nejčastěji noční záběry. Velkou část dokumentu zabírají pohledy na Donala, jak jde městem či jede tramvají a taxi službou a mnoho záběrů je věnováno také samotným prostitutkám a striptérkám. Částečně jsou využity i historické záběry z roku 1968 a roku 1989 pro dokreslení historického vývoje i současné televizní záběry z pohřbu Václava Kočky.
- **Hudba:** Film je stylizován mnoha výrazovými prostředky téměř do podoby akčního filmu a tuto stylizaci přebírá i hudba. Částečně experimentální hudba skloubená s prvky rocku, funku a hiphopových beatů velmi účelně navozuje atmosféru napětí. V klidnějších pasážích se objevují prvky ethna a ambientu. Nutno však podotknout, že další díly série *World's Toughest Town* z jiných světových měst měly hudební složku založenou na stejných motivech, tudíž jde spíše o navození podobné atmosféry bez ohledu na konkrétní lokalitu.
- **Narativ:** Začátek je složen z mnoha záběrů na strip bary, noční kluby a další podniky zaměřené na sexuální turistiku. Zástupy mladých cizinců prochází Václavským náměstím a hledají dané služby. Poté Donal hovoří v kavárně s místní novinářkou Eliškou Bártovou o problémech pražského sexuálního průmyslu. Dále navštíví známý noční klub Showpark v prostorách holešovické tržnice a následně ulici Ve Smečkách poblíž Václavského náměstí, známou svou koncentrací aktivit sexuálního turistiky. Poté se setkává s britským novinářem Peterem Johnsem a s prostitutkou Natašou, kteří mu vysvětlují další podrobnosti ohledně organizovaného zločinu v Praze. Vidíme několik záběrů na policisty kontrolující noční podniky a Donal poté získává informace z novin, které ukazují na těsné propojení organizovaného zločinu s nejvyššími patry české politiky. Dále společně s místním taxikářem projíždí Prahou, aby se následně setkal se samotnými představiteli zločinecké sítě. Nejprve dojedou k jednomu z odpočívadel u silnice E50 ve směru z Prahy na Plzeň, kde se Donal setkává s dvěma zástupci romské mafie, a toto setkání je na začátku velmi konfliktní a až později získává jejich důvěru. Nakonec se v jednom z barů v blízkosti historického centra setkává s jednou z hlavních postav na vrcholu pražské zločinecké sítě, s mezinárodním překupníkem Tiborem, který Donalovi

vysvětluje širší pozadí fungování pražského podsvětí. Celý film je proložen mluveným komentářem, který dokresluje a vysvětluje historické a společenské příčiny vzniku místního organizovaného zločinu.

- **Tematika:** Základní téma filmu je založeno na protikladu mezi Prahou, tak jak ji vnímá běžný obyvatel či návštěvník města a tím, jak ji postupně Donal odhaluje, tedy jako město ovládané organizovanými zločineckými skupinami obchodujícími se ženami. Jak je Praha ukázána prvním pohledem? Jako elegantní město s mnohasetletou historií plné kultury a kvalitní architektury, díky které se dostala na seznam světového dědictví UNESCO. Jde o jedno z nejkrásnějších měst ve střední Evropě, které přitahuje miliony návštěvníků ročně.

Druhý pohled na odvrácenou tvář Prahy je mnohem rozmanitější. Praha je dnes městem, které je v Evropě známo jako centrum mezinárodní sexuální turistiky. Hlavní centrum je na Václavském náměstí, kde je provozováno až 200 nočních klubů. Většinu z nich ovládají představitelé pražského podsvětí a ženy jsou zde nelegálně drženy proti své vůli. Tato síť vznikla historicky při přechodu společensko-ekonomického systému ze socialismu do kapitalismu na počátku 90. let, kdy se síť mezinárodního organizovaného zločinu informovaly o nejlukrativnější formě obchodu a také díky centrální poloze Česka v Evropě se rozhodly pro sexuální průmysl. Většina prostitutek je ze střední a východní Evropy, odkud je odváží zločinecké gangy na Západ a proti jejich vůli a bez dokladů je nutí pracovat v sexuálních zařízeních. Organizovaný zločin je úspěšný také díky kontaktům ve vrcholné celostátní politice, což je ukázáno na příkladu vraždy Václava Kočky při narozeninové oslavě premiéra Jiřího Paroubka, a též díky korupci v policejních kruzích. Národnostně jsou do toho zapleteni nejvíce mafie ruská, ale částečně i Bulhaři, Čečenci, Izraelci a bezpochyby i část české a romské mafie. Jednotlivé mafiánské skupiny mají město rozděleno na území, ve kterém daná skupina ví, kde se dají koupit ženy či drogy.

- **Závěr:** Film ukazuje Prahu jako město ovládané zločineckými gangy obchodujícími se ženami, které mají v rukou jak vládu, tak policii. Je určen pro mezinárodní publikum, proto je v něm zmíněno mnoho informací, které jsou pro českou veřejnost triviální. Autor také příliš nenabídl mnoho nových informací, a proto velkou část dokumentu vyplňuje opakování stále stejných

faktů. Vzhledem k dalším dílům série lze říci, že jejich vyznění je i v dalších světových městech analogické a lze konstatovat, že dokumentární série *World's Toughest Town* spíše předem a cíleně vytváří obraz nebezpečných měst bez ohledu na konkrétní lokalitu.

5.8 Výlet do Prahy

Film *Výlet do Prahy* lze považovat za krátkometrážní experimentální studentský dokument v produkci FAMU. Natočen byl 21. dubna 2012 u vchodu z vestibulu Hlavního nádraží u Vrchlického sadů. V tento den se v Praze na Václavském náměstí konala největší protivládní demonstrace od roku 1989. Film má délku 9 minut.

- **Geografie:** Autor zkoumal mikroprostor před jihozápadním východem z vestibulu Hlavního nádraží. Tento prostor je ohraničen travnatou plochou na západě, asfaltovou stezkou vedoucí na jih do Washingtonovy ulice, jež ústí na jihovýchodní straně Václavského náměstí, dále na východě průchodem do vestibulu a na severu kolmicí levé hrany průchodu směrem do ulice.
- **Aktéři:** Ve filmu se objevuje množství lidí, nikoliv však svým komentářem, protože jeho podstata leží ve vizuální složce.
- **Vizualita:** Experimentální vizualita filmu spočívá na 18 fotomontážích, které vznikly jako výsledek 1400 fotografií získaných v průběhu dne a ty byly roztříděny dle skupin lidí. Na každé z fotomontáží kamera spočívá 20 až 40 sekund. Fotomontáž však není nikdy zobrazena celá, ale je po ní přejížděno v detailu z jedné strany k druhé. Každý se na montáži nachází přesně tam, kde byl, vedle něho však může být někdo, kdo prošel až o několik hodin později.
- **Hudba:** Ve snímku se nevyskytuje žádná hudba ani zvuk.
- **Narativ:** Za dobu filmu nelze krom úvodu a závěru vysledovat určitou koncepci jeho průběhu, jde o *de facto* náhodný výběr tematických skupin osob.
- **Tematika:** Jednotlivé fotomontáže ukazují rozdílné skupiny lidí dle společných nezaměnitelných charakteristik. Některé jsou definovány dle vzhledu (starší muži v černých bundách, blond'até ženy, lidé v kapucích), dle sociodemografických charakteristik (cizinci, rodiče s dětmi v kočárcích, děti

na koloběžkách) a případných různých indiferentních charakteristik (demonstranti s transparenty, cyklisté, lidé s fotoaparáty, lidé nesoucí jídlo a pití). Pokud odhlédneme od konkrétních skupin, můžeme vidět, že autor zamýšlel zachytit jakýsi denní rytmus lokality, avšak transformovaný zvolenou metodou montáží.

- **Závěr:** Ač nelze zjistit přesnou motivaci autora, lze předpokládat, že zamýšlel zachytit časovou a sociální diferenciaci lokality na úrovni mikroměřítká. Dané místo je svou polohou tranzitní a bylo vybráno vhodně pro použitou metodu abstrakce procházejících sociálních skupin. Ač délka dokumentu neumožnila hlubší vhled do denního rytmu a charakteru místa a nelze ho tedy plnohodnotně srovnávat s ostatními analyzovanými filmy, přesto lze využitou metodu považovat za inspirativní pro analogické mikrogeografické výzkumy sociálního prostoru, které jsou jinými metody obtížně zachytitelné.

5.9 Prague From Dusk Till Down

Krátkometrážní propagační video *Prague From Dusk Till Down* od organizace Czech Tourism, které bylo publikováno v roce 2014, zobrazuje panorama Hradčan v průběhu jednoho dne. Video má délku 29 sekund.

- **Geografie:** Neměnný záběr ukazuje hradčanské panorama a část Malé Strany. Zleva je ohraničen severním výběžkem Střeleckého ostrova a zprava nábřežím severně od Lichtenštejnského paláce. Lokalitou s největším městským ruchem je paradoxně samotná hladina řeky Vltavy.
- **Aktéři:** Ve snímku se neobjevují žádní lidé, krom v nepostřehnutelném detailu v turistických lodích.
- **Vizualita:** Snímek využívá jednoho plynulého a velmi zrychleného záběru, který umožňuje na ploše několika desítek sekund efektně zobrazit vizuální proměnu panoramatu podpořenou světelnými efekty slunečního světla. V závěru je použit vizuální znak „Czech Republic“ s podtitulem „Land of Stories“.

- **Hudba:** Jako podklad je využita elektronická, silně rytmická hudba, která svou intenzitou plynule mění ve vztahu k průběhu dne od rozednění k západu Slunce.
- **Narativ:** Film je založen na velmi jednoduchém principu zobrazení Prahy od úsvitu do nočních hodin. Město se mění v průběhu jak díky změnám osvětlení, tak díky rozdílné hustotě projíždějících turistických lodí.
- **Tematika:** Film neobsahuje žádný komentář, avšak z jeho vyznění lze soudit, že hlavním tématem zde byl kontrast dynamického života na hladině Vltavy a stabilního historického panoramatu Hradčan.
- **Závěr:** Snímek ukazuje Prahu v jejím tradičním panoramatu. Kombinací vizuálních a hudebních efektů však dociluje výrazného účinku, který by běžnými dokumentárními metodami nebyl možný. Svému propagačnímu účelu tedy slouží obraz denního rytmu historického panoramatu velmi dobře.

5.10 Unesco - Prague

Krátkometrážní propagační snímek *Unesco - Prague* od organizace Czech Tourism, jenž byl publikován v roce 2013, vizuálně představuje architektonické dědictví, díky němuž je Praha na seznamu světového dědictví UNESCO. Film má délku 61 sekund.

- **Geografie:** Nejčastěji zobrazenou památkou je Pražský hrad a jeho součásti. Následuje chrám sv. Mikuláše na Malé Straně, panorama Starého i Nového Města, Václavské náměstí s jezdeckou sochou sv. Václava, dům U Kamenného zvonu, Karlův most, socha T. G. Masaryka na Hradčanském náměstí či pohled na panorama vltavských mostů.
- **Aktéři:** Kromě dvou turistů fotografujících katedrálu sv. Vítu se ve videu neobjevují žádní lidé.
- **Vizualita:** Kamera sleduje překvapivě jen fasády budov a nikdy samotné ulice v parteru. Budovy jsou však často zobrazeny z netradičních úhlů. Záběry využívají pomalý pohyb kamery po zorném poli, nikoliv však samotný zpomalující efekt. Využity jsou také vizuální hesla.
- **Hudba:** Celý propagační snímek je proložen klavírní hudbou popového charakteru, která využívá pro zvýšení dramatičnosti smyčcového doprovodu. Hudba zde však není příliš závažná.

- **Narativ:** Ve filmu lze najít denní časové rozvržení od rána po západ Slunce ve večerních hodinách. Jednotící linku také tvoří opětovné návraty k Pražskému hradu.
- **Tematika:** Kromě samotné oslavy hodnotné architektury je film tematizován jednoduchými hodnotícími vizuálními hesly - „diversity in unity“, „unity in diversity“, „The Mother of all Towns“ či „Petrified Beauty“, které mají za cíl prohloubit vnímání architektury o další rozměry.
- **Závěr:** Vizuálně efektní film ukazuje Prahu jako tradiční historické město s rozmanitou architekturou, kde se však lidé ocitají jen jako turisté. Pro větší působení jsou využity netradiční pohledy na kulturní památky.

5.11 Czech Traditions: Prague

Dalším propagačním filmem od Czech Tourism je *Czech Traditions: Prague*. Veřejně publikován byl v roce 2013 a autoři se snažili vystihnout specifickou pražskou „tradiční“. Film má délku 22 sekund.

- **Geografie:** Krom úvodních záběrů na Vltavu u Karlova mostu a na panorama Vyšehradu se zbytek krátkého filmu odehrává na Malé Straně. Konkrétněji lze identifikovat Nové zámecké schody, okolí sídla Senátu a Nerudovu ulici. Několikasekundová část se odehrává také v nelokalizovatelné kavárně.
- **Aktéři:** Konkrétní osoby zde mají větší prostor než v předešlých propagačních filmech. Konkrétně se v kavárně objevuje několik hostů, servírka podávající kávu a muž, který ji následně popíjí. Po malostranských uličkách se prochází muž v obleku.
- **Vizualita:** Hlavním vizuálním rysem jsou zpomalené záběry, které evokují klidnou atmosféru. Blízké záběry v interiéru kavárny kontrastují s panoramatickými pohledy na Staré Město či vzdáleným pohledem na krácejícího muže. V závěru je odkaz na internetovou stránku Czech traditions, která je součástí marketingové strategie organizace Czech Tourism.
- **Hudba:** Vnímání snímku dokresluje meditativní hudba smyčcového doprovodu. Nutno podotknout, že stejná hudba je u analogických videí projektu Czech traditions i u jiných českých měst.

- **Narativ:** V úvodních sekundách se objevuje Karlův most a panorama Vyšehradu z nezvyklého úhlu zpoza jednoho z pražských přívozů. Po náhledu na Nerudovu ulici se děj přesouvá do typické prvorepublikové kavárny, kde číšnice obslouží jednoho z hostů. Ten se následně prochází malostranskými uličkami, až dojde přes Nové zámecké schody k vyhlídce na jihovýchodní straně Hradčanského náměstí, odkud se záběr přesouvá na historické panorama Malé Strany a Starého Města, které je odtud viditelné.
- **Tematika:** Hlavním tématem je oslava pražských tradic a, jak napovídá nápis „*Tradition of café's in Prague*“, který je po celou délku snímku v levém dolním rohu, hlavní životnou tradicí tedy jsou kavárny a kultura s nimi spojená. Přívoz v úvodu snímku také symbolizuje tradici říční dopravy na Vltavě.
- **Závěr:** Délka propagačního videa neumožnila hlubší představení tradic spojených s Prahou a ukazuje skrze specifickou vizualitu Prahu jako klidné a pomalé místo, kde hlavním společenským centrem jsou typické kavárny v prvorepublikovém duchu.

5.12 CoolCzechGuide: Get inspired Prague

Posledním analyzovaným propagačním filmem od Czech Tourism je *CoolCzechGuide: Get inspired Prague*. Publikován byl v roce 2015 a cílem filmu bylo ukázat obraz Prahy pro mladé lidi. Film má délku 2 minuty a 27 sekund.

- **Geografie:** Lokalizace záběrů se zaměřuje na lokality spojené s mladými lidmi. Nejčastěji jsou zobrazeny různé části náplavky, nejvíce však část u Rašínova nábřeží. Dále jsou ukázány různá místa Kampy jako např. Lennonova zeď či most přes Čertovku. Dalšími lokalitami jsou Letenské sady, okolí Žižkovského vysílače, Riegerovy sady, Krymská ulice, Cross club, Kafkova busta před obchodním domem Quadrio či hradčanské panorama.
- **Aktéři:** Ve filmu se objevují jen mladí lidé a jako průvodci zde vystupují mladý muž a žena, která v závěru snímku nabízí divákům další služby od Czech Tourism.

- **Vizualita:** Specifickým vizuálním rysem jsou velmi krátké záběry nepřesahující několik sekund. Jsou využity nezvyklé pohledy na tradiční místa. Více než v jiných snímcích využívají autoři změn ostření v průběhu záběru a kamera zůstává po celou délku filmu velmi neklidná.
- **Hudba:** Vyznění propagačního videa podporuje elektronická rytmická hudba tanečního charakteru. Vykazuje však více tradičních a melodických rysů než ve snímku *Prague From Dusk Till Dawn*.
- **Narativ:** Ve filmu nelze vysledovat výraznou kompozici narativu a prolínají se zde především dvě hlavní postavy, které představují mladé turisty poznávající Prahu. V úvodu zaujmou panoramatické záběry na Žižkov a Branické údolí, případně na Staré Město z Letenských sadů. Následuje Lennonova zeď prokládaná záběry z restauračních zařízení a tanečních klubů. V další části je nejvíce prostoru dáno pouličnímu životu na náplavce, případně v Riegerových sadech. Dále jsme svědky záběrů z Kamy, obchodů se suvenýry, případně pouličních umělců. Snímek končí záběry na pohyblivou bustu Franze Kafky vedle obchodního domu Quadrio a v posledním záběru dvě hlavní postavy odcházejí spolu. V epilogu vystupuje mladá žena vystupující ve filmu a v anglickém jazyce nabízí další služby od organizace Czech Tourism.
- **Tematika:** Film se snaží vizuálně uchopit i netradiční témata, která nejsou v jiných propagačních filmech postihnuta. Mladí lidé tráví svůj volný čas na náplavce, případně v parcích, kde hrají pouliční umělci. Město nabízí množství příležitostí jako taneční kluby, restaurace, kavárny a bary, avšak i místa i pro klidnější trávení volného času.
- **Závěr:** Propagační video *CoolCzechGuide: Get inspired Prague* zobrazuje Prahu jako město, které propojuje svůj tradiční historický charakter s moderní dobou a jde o inspirující místo především pro mladé lidi, což evokuje i specifickými dokumentárními metodami. Typický pro Prahu je její bohatý pouliční život.

6. Shrnutí analýzy

V následující kapitole budou syntetizována fakta získaná z analytické části a jednotlivé aspekty (geografie, aktéři, vizualita, hudba, narativ, tematika) budou zobecněny pro následné zodpovězení výzkumných otázek.

6.1 Geografie

Protože každý film se dívá na Prahu skrze své specifické téma, tak i geografické rozmístění zobrazených lokalit je v každém filmu více či méně odlišné. Obecně však lze shrnout, že nejčastějším symbolem Prahy je panorama Pražského hradu, které se objevuje v každém z filmů a v jednom dokonce v celé délce krátkometrážního propagačního videa (*Prague From Dusk Till Dawn*). Podobně i další čtvrti historického jádra (Malá Strana, Staré Město) se objevují ve většině filmů, ať už skrze své panorama či konkrétními lokalitami (Staroměstské náměstí, Karlův most, Nerudova ulice, Josefov). Slouží jako častá kulisa propagačních filmů (*Unesco - Prague, Czech Traditions - Prague*). Proměna historického jádra, především Starého Města, je ústředním tématem filmu *Mizející Praha*. Specifickým místem je Mariánské náměstí, na kterém se konají časté demonstrace (*Oko nad Prahou, Plán*) i samotná Nová radnice, ve které sídlí zasedací síň zastupitelstva a pražský primátor (*Oko nad Prahou, Plán, Trvalé bydliště Praha*).

Ve filmech pojednávajících o odvrácené straně Prahy (*Velká noc, PragueNight*) je velmi důležitou lokalitou Karlovo náměstí, kde se koncentrují aktivity prostituce, případně dealerů drog. Podobně Národní třída, Jungmannovo náměstí i samotné Václavské náměstí společně s přilehlou ulicí Ve Smečkách je prostorem koncentrace nelegálních či pololegálních aktivit především v oblasti sexuální turistiky (*Velká noc, PragueNight, World's Toughest Towns - Prague*). Velmi diskutovanou lokalitou je též vltavská náplavka. Je chápána buď jako příklad prostoru, který se v posledních letech zásluhou občanských aktivit výrazně proměnil (*Plán*) či jako místo trávení volného času mladých lidí (*CoolCzechGuide: Get inspired Prague*). Z oblasti Nového Města je též tematizovanou lokalitou Hlavní nádraží. V experimentálním filmu *Výlet do Prahy* je skrze specifickou vizuální metodu vystihnout sociální charakter této tranzitní oblasti. Jeho okolí je také častým cílem policejních kontrol domněle nelegálních aktivit i místem distribuce drog (*PragueNight*).

Specifickým místem potenciálního rozvoje mimo bezprostřední historické centrum je Letná, která i přes nepostavení nové budovy Národní knihovny Janem Kaplickým na Letenské pláni (*Oko nad Prahou*) zůstává společně s Holešovicemi čtvrtí spojenou s revitalizací městského života (*Plán, CoolCzechGuide: Get inspired Prague*). Některé části těchto čtvrtí (nábřeží Kapitána Jaroše, holešovická tržnice, Výstaviště, Veletržní ulice) jsou spojena s každodenním životem lidí na okraji společnosti, případně lidí bez domova (*Trvalé bydliště Praha, Velká noc*).

Podobnou roli má i Žižkov jako prostor tlaků developerů na transformaci brownfieldů, zvláště Nákladového nádraží Žižkov (*Plán*), a také jde v případě okolí Žižkovského vysílače a Riegerových sadů o místa prezentovaná jako lokality pouličního umění (*CoolCzechGuide: Get inspired Prague*). Taktéž Vršovice a zvláště ulice Krymská jsou představeny jako typická oblast revitalizovaná v průběhu posledních let (*Plán*). Naproti tomu náměstí Míru a náměstí Jiřího z Poděbrad slouží jako noční veřejné prostory pro lidi bez přístřeší (*Trvalé bydliště Praha*).

Z vnějších čtvrtí jsou vizuálně tematizovány jen některé specifické čtvrtě. Politické konflikty v Praze 11 zahrnující zvláště Jižní Město jsou jedním z hlavních témat filmu *Plán*. Obchodní zóna na Zličíně je pracovištěm jedné z hlavních postav filmu *Velká noc*, jejíž další z představitelů tráví noc v okolí stanice metra Budějovická, případně v okolí neidentifikovatelných sídlišť vnějších pražských čtvrtí.

V některých filmech se část děje přesouvá mimo samotnou Prahu. Jan Kaplický představuje ve filmu *Oko nad Prahou* návrh nové stavby v Českých Budějovicích. Jedna z postav filmu *Velká noc* se dostane do vězení v západočeském Kynšperku nad Ohří, odkud se po propuštění živí prostitucí v Rozvadově nedaleko česko-německé hranice. Matka s dcerou ze stejného snímku dokonce tráví určitou délku snímku v hlavním městě Francie - Paříži. Část děje filmu *Oko nad Prahou* se odehrává v architektonickém studiu Future systems v hlavním městě Velké Británie - Londýně a v severoitalské Modeně, kde je slavnostně zahájena stavba muzea dle návrhu Jana Kaplického.

6.2 Aktéři

Spektrum sociálních i jinak definovaných skupin je v analyzovaných filmech velmi široké. Zásadní úlohu mají především politici, zvláště bývalý pražský primátor Pavel Bém (*Oko nad Prahou, Plán, Trvalé bydliště Praha*). Ve zmíněných filmech se objevují i další politici. Bývalí prezidenti Václav Klaus a Václav Havel komentují stavbu Národní

knihovny (*Oko nad Prahou*). Nastupující primátor Tomáš Hudeček, radní Martin Langmajer a Karel Březina a politici Prahy 11 jsou důležitými postavami filmu *Plán*, ve kterém též hrají silnou roli developeři.

Prostitutky a narkomani jsou hlavními dotazovanými ve filmech mapující pražské podsvětí (*Velká noc, PragueNight, World's Toughest Towns - Prague*) a bezdomovci se objevují zejména ve snímku *Trvalé bydliště Praha*, avšak částečně i v *PragueNight* a *Velké noci*, kde však jde spíše o některé z prostitutek, které jsou navíc bez přístřeší. Samotní zástupci zločineckých skupin vystupují v dokumentu *World's Toughest Towns - Prague*.

Zástupci občanské veřejnosti vystupují spíše ve skupině filmů alespoň rámcově se zabývajících politickými i širšími společenskými aspekty transformace Prahy (*Plán, Oko nad Prahou, Mizející Praha*). Významnou složkou jsou odborní experti, ať už v oboru architektury (*Oko nad Prahou, Plán*), historie (*Mizející Praha*) či žurnalistiky (*World's Toughest Towns - Prague*).

6.3 Vizualita

Jednou z hlavních dokumentaristických metod je využití specifických vizuálních prostředků. Častou metodou je umělé zrychlení záběru pro zvýšení dramatičnosti v realitě klidných záběrů. Využívá se především ve filmech, které chtějí evokovat pulsující pouliční život (*Prague From Dusk Till Down, PragueNight, Plán*). Naopak pro vyvolání iluze klidu a pomalého životního tempa se používají záběry uměle zpomalené (*Plán, Czech traditions- Prague*).

Podobnou funkci jako zrychlené záběry mají rychlé prostřihy mezi jednotlivými scénami, v některých případech je jedné scéně věnován jen zlomek sekundy (*World's Toughest Towns - Prague, PragueNight, CoolCzech Guide - Get inspired Prague*). Na druhé straně jsou dokumenty, které využívají dlouhé nesestříhané záběry pro lepší vnímatelnost děje filmů (*Velká noc, Trvalé bydliště Praha, Mizející Praha*). Specifikou a experimentální vizuální metodu na hranici filmu a fotografie rozvíjí krátkometrážní film *Výlet do Prahy*.

6.4 Hudba

Hudební, či obecněji zvuková složka tvoří nedílnou součást dokumentárních filmů, která dovede silně ovlivnit výsledné vyznění díla. Analyzované snímky lze rozdělit do tří kategorií.

První tvoří filmy, jejichž hudební podklad je ve stylu moderní elektronické hudby, často s výrazným rytmem. Použity bývají i ambientní plochy či zvuky industriální hudby. Do této skupiny můžeme zařadit filmy *Plán*, *PragueNight*, *World's Toughest Towns - Prague*, *CoolCzech Guide - Get inspired Prague* a *Prague From Dusk Till Dawn*.

Druhá skupina využívá prvků vážné hudby, zvláště symfonické, a to ať už původní či převzaté. Hudební plochy jsou delších rozměrů a jsou využity často v závažných okamžicích jednotlivých snímků. Objevují se v dokumentech *Mizející Praha*, *Velká noc*, *Oko nad Prahou*, *Unesco - Prague* a *Czech traditions - Prague*.

Třetí skupinou jsou filmy, jež využívají hudební složku jen minimálně v úplném závěru (*Trvalé bydliště Praha*) či dokonce neobsahují žádnou zvukovou složku (*Výlet do Prahy*).

6.5 Narativ

Protože narativní struktura každého filmu je jedinečná, lze v této podkapitole zobecnit jen základní strukturní typy analyzovaných snímků. Podobně jako v předešlé podkapitole se dají rozčlenit do tří skupin.

První tvoří filmy s přehledným narativem a jasně členěnou příběhovou strukturou. Jde často o časosběrné dokumenty, ve kterých autoři své téma natáčeli v delším časovém úseku až několika let. Do této kategorie můžeme zařadit filmy *Oko nad Prahou*, *Velká noc*, *Plán* a *World's Toughest Towns - Prague*. Specifickou skupinou jsou krátkometrážní snímky, z nichž do první kategorie můžeme zařadit *Prague From Dusk Till Dawn* a *Czech Traditions - Prague*.

Druhou skupinu tvoří filmy, jejichž struktura je více mozaikovitá a jednotlivá témata se prolínají bez zjevného vývoje celou délkou filmu. Přesto zde alespoň rámcově lze nalézt elementární členící strukturu. Můžeme sem zařadit filmy *Mizející Praha*, *Trvalé bydliště Praha*, *CoolCzech Guide - Get inspired Prague* a *Unesco - Prague*.

V poslední kategorii jsou filmy se strukturou čistě náhodnou bez jakéhokoliv členícího rámce. Jednotu filmu zaručuje v tomto případě silné jednotící téma. Do této kategorie lze zařadit *PragueNight* a *Výlet do Prahy*.

6.6 Tematika

Z tematické analýzy lze vysledovat několik okruhů, která se dotýkají většiny analyzovaných snímků. Problematika odvrácené tváře Prahy, která je spojena s bezdomovectvím, prostitucí, narkomanií a nelegálními zločineckými aktivitami je tématem několika filmů a to buď těch s kritickým pohledem na politicko-ekonomické příčiny zmíněných aktivit (*World's Toughest Towns - Prague*, *Trvalé bydliště Praha*) či s pohledem do značné míry neutrálním (*PragueNight*, *Velká noc*). Kritický pohled na postsocialistickou transformaci Prahy přinášejí filmy *Mizející Praha* a *Plán*, který též řeší problematiku územního plánování pražské metropole. Do značné míry lze do této kategorie zařadit i film *Oko nad Prahou*, jehož kritičnost je však více směřována ke konkrétním politikům tehdejší doby. Čistě pozitivní pohled na historické dědictví či každodenní život ukazují propagační snímky organizace Czech Tourism (*CoolCzech Guide - Get inspired Prague*, *Unesco - Prague*, *Prague From Dusk Till Dawn*, *Czech Traditions*). Experimentální film *Výlet do Prahy* se snaží o nehodnotící, čistě pozorovatelský dokumentární přístup, avšak pomocí hraniční vizuální metody.

7. Vyhodnocení

V následující podkapitole bude nejprve zodpovězeno na vedlejší výzkumné podotázky, na něž následně naváže odpověď na výzkumnou otázku hlavní:

Jaké dokumentaristické metody se využívají pro tvorbu zamýšleného koherentního geografického obrazu Prahy? Svěbytný obsah každého z analyzovaných filmů si určuje i specifické dokumentaristické techniky. První kategorii tvoří filmy, které se pokoušejí o vytvoření obrazu (post)moderního dynamického města v kladném (*CoolCzech Guide - Get inspired Prague*) i záporném vyznění (*PragueNight, World's Toughest Towns - Prague*) a využívají vizuálně krátké záběry, rychlé střihy, neklidný pohyb kamery, případně umělé zrychlení záběrů. Objevuje se elektronická hudba se silným podílem rytmické složky, která podporuje dynamické vyznění filmu. Narativní struktura je spíše mozaikovitá bez zřetelného hierarchického plánu. Geografická lokalizace je soustředěna v dynamických lokalitách okraje historických čtvrtí (Václavské náměstí, Národní třída, náplavka), případně čtvrtí vnitřního města (Žižkov, Holešovice).

Druhou kategorii tvoří dokumentární snímky, které se pokoušejí vytvořit obraz stabilní historické metropole v idealizujícím (*Unesco - Prague, Czech Traditions - Prague*) či kritickém (*Mizející Praha*) vyznění využívající delších ploch, plynulého pohybu kamery, v případě propagačních filmů i umělého zpomalení záběrů. Často je použita původní či převzatá vážná hudba romantického charakteru, která podporuje nostalgické vyznění daných snímků. Narativní struktura je relativně zřetelná. Geografická lokalizace se soustředí v jeho historickém jádru (Malá Strana, Hradčany, Staré Město) a jeho hlavních lokalitách (Staroměstské náměstí, Josefov, Karlův most).

Další filmy nelze bez výhrad zařadit ani do jedné z kategorií, ač si z každé berou část dokumentaristických technik. Filmy o lidech na okraji společnosti (*Velká noc, Trvalé bydliště Praha*) využívají technik druhé kategorie, avšak jejich geografická lokalizace je spíše v periferních oblastech vnitřních čtvrtí, případně sídlištích. Naproti tomu propagační snímek *Prague From Dusk Till Dawn* zobrazuje tradiční panorama Pražského hradu, avšak pomocí technik první kategorie (uměle zrychlené záběry, elektronická hudba). Film *Plán* kombinuje dokumentaristické techniky z obou kategorií, dále je prohlubuje a vytváří tímto velmi komplexní obraz města. Film *Oko nad Prahou* je částečně snímkem životopisným, přesto ho lze částečně zařadit do druhé kategorie.

Snímek *Výlet do Prahy* si vytváří vlastní experimentální vizuální metodu, kterou nelze zařadit ani do jedné z výše zmíněných kategorií.

Jaká témata jsou reflektována v dokumentárních filmech o soudobé Praze? Šíře filmových témat je velká, přesto lze vysledovat několik okruhů, které se rámcově opakují. Nejvíce filmů je věnováno odvrácené straně Prahy, která je spojena se zobrazením lidí na okraji společnosti - prostitutek, bezdomovců, narkomanů či osob na pokraji chudoby (*Velká noc, Trvalé bydliště Praha, PragueNight, World's Toughest Towns - Prague*). Vliv politické moci, ať už samosprávné anebo celostátní, na rozvoj města a život lidí je tematizován ve filmech *Plán, Oko nad Prahou, Trvalé bydliště Praha a World's Toughest Towns - Prague*. Působení ekonomických tlaků na využití ploch je dalším častým tématem filmů (*Plán, Mizející Praha*). Občanskému aktivismu, rozvoji zájmu o veřejný prostor i rozvoji pouliční kultury se věnují snímky *Plán, CoolCzech Guide - Get inspired Prague* a částečně i *Mizející Praha*. Významnou souvislost s demonstrací jako způsobem mobilizace veřejnosti ukazují filmy *Plán, Oko nad Prahou* a okrajově i *Výlet do Prahy*. Objevují se však i další specificky urbánní témata - územní plánování (*Plán*), památková péče (*Mizející Praha*), architektura (*Oko nad Prahou, Plán, Mizející Praha*) či výrazný denní rytmus (*Prague From Dusk Till Dawn, Výlet do Prahy*).

Při porovnání s tématy geografického výzkumu Prahy uvedenými ve třetí kapitole si lze všimnout některých shod i rozdílů. Odvrácená strana Prahy je tématem Pixové (2011a), Pixové (2011b). Problematika nočního života se z pohledu samotných aktérů částečně řeší v článku Pixové (2011c) a na vnímání kriminality a strachu ze zločinu ze strany veřejnosti dává důraz Jíchová, Temelová (2012a), Jíchová, Temelová (2012b) či Temelová, Čermák, Jíchová (2012). Vlivem politické moci na rozvoj města se okrajově zabývá Sýkora, Bouzarovski (2011) a především Pixová (2012), Pixová (2013), která ve stejném článku řeší i zájem o občanský aktivismus a alternativní kulturu. Ekonomickým tlakům na využití ploch se věnuje Sýkora (2004) či Temelová, Novák (2007). Denní rytmus vybraných lokalit řeší např. Pospíšilová (2012).

Existují však i témata často zpracovaná dokumentaristicky, která mají výrazné prostorové konsekvence, odborná geografie se jim však věnuje jen marginálně (územní plánování, ekonomická kriminalita a korupce), naproti tomu je množství témat, která

jsou reflektována geografickými výzkumy, avšak nikoliv dokumentárním filmem (gated communities, rezidenční segregace).

Jakým způsobem může filmové médium sloužit k hlubšímu pochopení percepce geografické reality ve své mnohoznačnosti? Specifická kvalitativní metoda vizuální analýzy filmů byla využita pro metodický experiment, skrze nějž byla testována jeho potenciální použitelnost pro geografickou praxi. Filmové médium může sloužit ve vztahu ke geografické realitě jak ve formě idealizace (*Prague From Dusk Till Dawn, Unesco - Prague, Czech Traditions – Prague, CoolCzech Guide - Get inspired Prague*), tak ve formě kritického odstupu nad danou sociálně-prostorovou situací (*Mizející Praha, Oko nad Prahou, PragueNight, Velká noc, Plán, Trvalé bydliště Praha, World's Toughest Towns - Prague*). Též však může samotný dokumentární film představovat analytický nástroj blízký vědecké metodice (*Výlet do Prahy*).

Lze tedy konstatovat, že filmové médium může být pro hlubší percepci reality vhodné zvláště v případě širokého spektra vizuálních materiálů, které však lze předpokládat jen u největších měst, případně u území vyšší měřítkové úrovně. Idealizovanou formu ztvárnění reality lze najít u území jakéhokoliv významu a to z propagačních důvodů. Kritický náhled však již není v zájmu samotných obcí, tudíž finanční podpora je zde daná buď nejvýznamnějšími produkčními institucemi (Česká televize, HBO, BBC), případně akademickou sférou (FAMU).

8. Závěr

Výzkumným cílem práce bylo pomocí specifické metody vizuální analýzy zjistit, jaké ukazují vybrané dokumentární filmy obrazy o soudobé Praze definované obdobím 2006 až 2015, jaké lokality a jakým způsobem jsou v nich prezentovány a případně jaká témata jsou pro ně relevantní. Byl podán základní přehled vývojových etap geografie filmu a v průběhu času se měnících teoretických přístupů. V další části byl podrobně vysvětlen využitý metodický postup vizuální analýzy. Hlavní výzkumná otázka a dvě podotázky vedlejší sloužily k propojení vizuální tematiky s geografickým kontextem. V analytické části byly představeny výsledky analýzy pro každý z 12 vybraných filmů a obě poslední kapitoly uvedené výsledky syntetizovaly, zhodnotily ve vztahu ke geografické literatuře a konfrontovali je s výzkumnými otázkami.

Výzkum lze považovat za iniciační práci pro hlubší využití audiovizuálních materiálů v geografickém výzkumu. Důležité je také rozšíření zájmu české kulturní geografie o analýzu samotného umění, které se prozatím stalo objektem výzkumu jen skrze jeho institucionální zázemí (Chromý, Heřmanová 2009), případně v pracích popularizačního charakteru (Řezníčková, Boháček 2010, Kučera 2012).

Možné navázání na výzkum filmů lze vidět v oblasti odvětvové a v oblasti metodického rozšíření. Pro rozmanité geografické disciplíny může být využití filmových materiálů přínosné mnoha způsoby. Pro geografii cestovního ruchu může být přínosné porovnání způsobu prezentace atraktivních lokalit a využitých vizuálních metod. Geografii města mohou filmové materiály pomoci k zaměření pozornosti na témata, která nejsou její běžnou sférou výzkumu, avšak filmové dokumenty se jí věnují relativně často (korupce, prostituce). Metodické prohloubení může spočívat v hlubším zaměření na jednotlivý film, který umožní podrobnější analýzu záběrů i dané tematiky, která při velkém množství snímků zůstává omezená. Také je možno přesměřovat pozornost na filmy hrané či naopak na každodenní televizní, případně internetové videozpravodajství. Charakter dnešního světa, jenž je z velké míry vnímán i prožíván vizuálně, si tento posun geografického myšlení dříve či později vynutí.

9. Seznam literatury

ADAMS, P. (1992): Television as gathering place. *Annals of the Association of American Geographers*, 82, č. 1, s. 117–135.

AITKEN, S. C., ZONN, L. E. (1994): Place, power, situation, and spectacle: A Geography of Film. Rowman & Littlefield Publishers, Lanham, 266 s.

BRABEC, T. (2010): Gated communities: uzavřené a střežené rezidenční lokality. In: Sýkora, L. (eds): *Rezidenční segregace*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha, s. 91–98.

BRABEC, T. (2014): Uzavřené rezidenční areály jako symbol postmoderního města: příklad Prahy. *Geografie*, 119, č. 3, s. 278–298.

BRABEC, T., SÝKORA, L. (2009): Gated Communities in Prague. In: Smigiel, CH. (eds): *Gated and Guarded Housing in Eastern Europe*. Forum IFL, Leipzig, s. 83–89.

BUNNELL, T. (2004): Reviewing the Entrapment controversy: Megaprojection, (mis)representation and postcolonial performance. *GeoJournal*, 59, č. 4, s. 297–305.

CLARKE, D. (1997): *The Cinematic City*. Psychology Press, New York, 252 s.

CRESSWELL, T., DIXON, D. (2002): *Engaging film: geographies of mobility and identity*. Rowman & Littlefield, Lanham, 332 s.

ČERMÁKOVÁ, D. (2012): Podnikání migrantů v Praze: případová studie Královská cesta. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds): *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Academia, Praha, s. 116–135.

DIXON, D., GRIMES, J. (2004): Capitalism, masculinity and whiteness in the dialectical landscape: the case of Tarzan and the Tycoon Hanson 1991. *Geojournal*, 59, č. 4, s. 265–275.

DRBOHLAV, D. (eds) (2008): *Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu)*. Praha, Karolinum, 312 s.

GAUTHIER, G. (2004): *Dokumentární film, jiná kinematografie*. AMU, Praha, 2004.

HÄGERSTRAND, T. (1975): Space-time and Human Conditions. In: Karlqvist, A., Lundqvist, L., Snickars, F. (eds): *Dynamic Allocation of Urban Space*. Saxon House, Farnborough, s. 3–14.

CHROMÝ, P., HEŘMANOVÁ, E. (2009): *Kulturní regiony a geografie kultury*. ASPI, Praha, 348 s.

ILÍK, J., OUŘEDNÍČEK, M. (2007): Karlín a jeho proměny v souvislostech postsocialistické transformace Prahy. *Geografie*, 112, č. 3, str. 292–314.

- JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012a): Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. *Geografie*, 117, č. 3, s. 329–348.
- JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012b): Kriminalita a riziková místa centrálního a vnitřního města: sonda do názorů obyvatel vybraných pražských čtvrtí. In: Temelová, J., Pospíšilová, L., Ouředníček, M. (eds): *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Aleš Čeněk, Plzeň, s. 46–76.
- KONG, L. (1995): Popular music in geographical analyses. *Progress in Human Geography*, 19, č. 2, s. 183–198.
- KUČERA, Z. (2012): Obraz jako zdroj rozmanitých informací. *Geografické rozhledy*, 21, č. 3, s. 18–20.
- LEFEBVRE, H. (2004): *Rhythmanalysis*. Continuum, London, 112 s.
- LOWENTHAL, D. (1961): Geography, experience, and imagination: towards a geographical epistemology. *Annals of the Association of American Geographers*, 51, č. 3, s. 241–260.
- LUKINBEAL, C., KENNEDY, C. (1993): Dick Tracy's cityscape. *Association of Pacific Coast Geographers' Yearbook*, 55, č. 1, s. 76–96.
- LUKINBEAL, C., SHARP, L. (2014): *Geography and Film*. In: Warf, B.: *Oxford Bibliographies in Geography*. Oxford University Press, New York.
- LUKINBEAL, C., ZIMMERMANN, S. (2006): Film geography: A new subfield. *Erdkunde*, 60, č. 4, s. 315–325.
- MALLORY, W., SIMPSON-HOUSLEY, P. (eds) (1987): *Geography and literature: a meeting of the disciplines*. Syracuse University Press, Syracuse, 210 s.
- MATĚJŮ, M., ŠTOLL, M. (2006): *Praha dokumentární*. Nakladatelství Malá Skála, Praha, 164 s.
- MCCAN, E. (2009): Film. In: Gregory, D., Johnston, R., Pratt, G., Watts, M. J., Whatmore, S. (eds): *The Dictionary of Human Geography*. Wiley-Blackwell, London, s. 252–254.
- MEINIG, D. (1982): Geography as art. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 8, č. 3, s. 314–328.
- NOVÁK, J., TEMELOVÁ, J. (2012): Každodenní život a prostorová mobilita mladých Pražanů: pilotní studie využití lokalizačních dat mobilních telefonů. *Sociologický časopis*, 48, č. 5, s. 911–938.

- OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK, J. (2012): Populační vývoj Prahy a jejího zázemí v transformačním období. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 25–46.
- OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2006): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–286.
- OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (eds) (2012): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, 304 s.
- PIXOVÁ, M. (2007): Geography of subcultures: punks and non-racist skinheads in Prague. *Acta Universitatis Carolinae Geographica*, 42, č. 1–2, s. 109–125.
- PIXOVÁ, M. (2011a): Mapa odvrácené tváře Prahy a její využití ve výuce zeměpisu I. *Geografické Rozhledy*, 21, č. 2, s. 16–17.
- PIXOVÁ, M. (2011b): Mapa odvrácené tváře Prahy a její využití ve výuce zeměpisu II. *Geografické Rozhledy*. *Geografické rozhledy*, 21, č. 3, s. 14–15.
- PIXOVÁ, M. (2011c): Noční prostor očima geografie. *Geografické rozhledy*, 20, č. 4, s. 30–31.
- PIXOVÁ, M. (2012): Struggle for the Right to the City: Alternative Spaces in Post-Socialist Prague. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 224 s.
- PIXOVÁ, M. (2013): Spaces of alternative culture in Prague in a time of political-economic changes of the city. *Geografie*, 118, č. 3, s. 221–242.
- POCOCK, D. (eds) (1981): Humanistic geography and literature: essays on the experience of place. Croom Helm, London, 224 s.
- PORTEOUS, D. (1986): Geography as a personal art. *The Operational Geographer*, 10, č. 1, s. 43–44.
- POSPÍŠILOVÁ, L. (2012): Denní rytmus lokalit pražského centra. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 136–158.
- ROSE, G. (2007): *Visual Methodologies: An Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. SAGE Publications, London, 304 s.
- ŘEZNÍČKOVÁ, D., BOHÁČEK, T. (2010): Čtení fotografií optikou geografa. *Geografické rozhledy*, 19, č. 4, s. 18–19.
- SÝKORA, L. (2004) Gentrification in postcommunist cities. In: Atkinson, R., Bridge, G. (eds): *The New Urban Colonialism: Gentrification in a Global Context*, Routledge, London, s. 90–105.

SÝKORA, L. (2008): Revolutionary change, evolutionary adaptation and new path dependencies: socialism, capitalism and transformations in urban spatial organizations. In: Strubelt, W., Gorzelak, G. (eds): *City and Region. Papers in Honour of Jiří Musil*. Budrich UniPress, Leverkusen, s. 283–295.

SÝKORA, L. (2009): Post-socialist cities. In: Kitchin, R., Thrift, N. (eds): *International Encyclopedia of Human Geography*. Elsevier, Oxford, s. 387–395.

SÝKORA, L. (2010): Rezidenční segregace. Univerzita Karlova, Praha, 143 s.

SÝKORA, L., BOUZAROVSKI, S. (2011): Multiple transformations: conceptualising post-communist urban transition. *Urban Studies*, 49, č. 1, s. 41–58.

SÝKOROVÁ, I. (2007): Pražské brownfields: příležitost i hrozba pro rozvoj metropole. *Geografie*, 112, č. 3, s. 250–265.

TAYLOR, A. (2000): 'The sun always shines in Perth': a post-colonial geography of identity, memory and place. *Australian Geographical Studies*, 38, č. 1, s. 27–35.

TEMELOVÁ, J., ČERMÁK, D., JÍCHOVÁ, J. (2012): Kriminalita a vnímání bezpečnosti v pražských čtvrtích. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds): *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Academia, Praha, s. 47–67.

TEMELOVÁ J., NOVÁK J. (2007): Z průmyslové čtvrti na moderní městské centrum: proměny ve fyzickém a funkčním prostředí centrálního Smíchova. *Geografie*, 112, č. 3, s.315–333.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., OUŘEDNÍČEK, M., PULDOVÁ, P. (2011): Housing Estates after Socialism: Various Trajectories and Inner Differentiation. *Urban Studies*, 48, č. 9, s. 1811–1834.

TEMELOVÁ, J., SLEZÁKOVÁ, A. (2014): The changing environment and neighbourhood satisfaction in socialist high-rise panel housing estates: The time-comparative perceptions of elderly residents in Prague. *Cities*, 37, s. 82–91.

THRIFT, N. (1996): *Spatial Formations*. SAGE, London, 367 s.

THRIFT, N. (2007): *Non-representational Theory: Space, Politics, Affect*. Routledge, New York, 336 s.

TUAN, Y. (1990): Realism and fantasy in art, history, and geography. *Annals of the Association of American Geographers*, 80, č. 3, s. 435–446.

VALENTA, O. (2012): Cizinci v Praze: prostorová koncentrace Slováků, Ukrajinců a Vietnamců. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds): *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Academia, Praha, s. 92–115.

WATSON, W. (1969): The role of illusion in North American geography: a note on the geography of North American settlement. *The Canadian Geographer*, 14, č. 1, s. 10–27.

WRIGHT, J. (1947): *Terrae incognitae: the place of imagination in geography*. *Annals of the Association of American Geographers*, 37, č. 1, s. 1–15.

10. Seznam zdrojů informací o filmech

- AEROVOD (20-5-2016): Plán. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<http://www.aerovod.cz/katalog/plan/>>
- ČESKÁ TELEVIZE (20-5-2016): Mizející Praha. [online] cit. 20-5-2016. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10200605518-mizejici-praha/208542154190001>>
- ČESKÁ TELEVIZE (20-5-2016): Oko nad Prahou. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/specially/okonadprahou/>>
- ČESKO-SLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE (20-5-2016): MacIntyre: Nejdřsnější města světa. [online] cit. 20-5-2016. Dostupné z <<http://www.csfd.cz/film/288145-macintyre-nejdrsnejsi-mesta-sveta/prehled/>>
- DAFILMS (20-5-2016): Trvalé bydliště Praha. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/specially/okonadprahou/>>
- HBO (20-5-2016): Velká noc. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <http://www.hbo.cz/movie/velka-noc_-77605>
- VIMEO (20-5-2016): Výlet do Prahy 21. 4. 2012. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<https://vimeo.com/45021098>>
- YOUTUBE (20-5-2016): CoolCzechGuide: Get inspired Prague. [online] cit. 20-5-2016. Dostupné z <<https://www.youtube.com/watch?v=4K5UYWktZQ8>>
- YOUTUBE (20-5-2016): Czech Traditions: Prague. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<https://www.youtube.com/watch?v=XB-AQeYsSq8>>
- YOUTUBE (20-5-2016): Prague From Dusk Till Dawn. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<https://www.youtube.com/watch?v=cvJKE44SyBU>>
- YOUTUBE (20-5-2016): PragueNight - Complete FILM. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=NbBopPxag_Y>
- YOUTUBE (20-5-2016): Unesco - Prague. [online] cit. 20-5-2016.
Dostupné z <<https://www.youtube.com/watch?v=EzVAMCLYbY0>>